

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE FOLCLOR MEȘTERUL MANOLE

Ediția a X-a
24-29 august 2013
Consiliul raional Criuleni
Republica Moldova

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național
de Etnografie și
Istorie Naturală

dr. Victor Ghilaș, AȘM

Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii

Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii

Tudor Grigoriță
Secției Cultură Ialoveni

Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

PAVEL POPA

Gustar	1
Calendar Cronologic	3
Fiind foarte român, Eminescu e universal	17
Scrisoare în veșnicie... lui Ion Ungureanu	20

VICOTR PLETOSU

Duminica mare — izvorul sfânt din sufletul dăncenilor	7
---	---

LARISA PETCU Muzeul Petre Ștefănuță — 20 ani de la fondare	8
--	---

MARIA BORTĂ Sărbătoare de suflet	9
---	---

LUDMILA OUȘ

Biblioteca Publică bălțeană la o nouă treaptă de instruire continuie	10
--	----

MARIANA COCIERU

Constituirea Arhivei Naționale de Folclor — premise și realizări	11
--	----

NICOLAE BĂIEȘU Preotul și omul de știință Dimitrie Balaur	13
---	----

VICTOR GHILAȘ Cobza	15
----------------------------------	----

GHEORGHE NICOLAESCU Balsamul unui refugiu	22
--	----

IRINA BOGATAIA Primăvara copiilor talentați	23
--	----

ANA CIOBANU Grățiești — sat frumos din povești	24
---	----

VALENTINA BOBEICO

Festivalul internațional de Folclor Meșterul Manole	25
--	----

NATALIA POPRIȚAC „A. Mateevici — poet al limbii și credinței”	26
--	----

GRIGORE BUCĂȚARU Fanfara argintie — 2013	27
---	----

LUDMILA BELONOȘCA Gârbovenii au sărbătorit Ziua Fântânii	28
---	----

Flori pentru Ștefan cel Mare	29
------------------------------------	----

GALINA PRODAN Soluții pentru probleme actuale	30
--	----

Ansambllul *FLORICICA*, Argeş, România

Ansambllul *KOKUTAJAD*, Laane Viru, Estonia

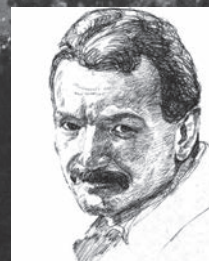

Ansambllul *KREMIKOV'TZI*, Sofia, Bulgaria

Ansambllul *SEMENICUL*, Caraş Severin, România

Gustar

PAVEL POPA

Cea de-a doua lună a anotimpului vara este august, când copiii mai sunt în vacanță, oamenii mai continuă să meargă la odihnă la mare ori la munte. August este considerată una dintre cele mai bogate luni în legume și fructe. Spre sfârșitul lui august, uneori, diminețile acoperă suprafața pământului cu rouă.

„Acum se încheie secerișul, satul se pregătește pentru arăturile de toamnă, femeile pregătesc rezervele de iarnă”¹.

În calendarul roman, luna august avea numele de „Sextilis” - luna a șasea pentru că acel calendar începea cu luna martie. În calendarul Gregorian care începe cu luna ianuarie lună (august) a fost onorată cu numele August în cinstea împăratului roman Augustus Caesar (Augustus mensis) în anul 8 î.Chr..

Luna are 31 de zile din dorința lui Augustus Caesar (Cezar August) ca acestei luni să-i aparțină tot atâtea zile câte are luna lui Iulius Cezar - iulie. Cezar August s-a născut la 23 septembrie 62 î.Hr., la Roma și a decedat la 19 august 14 d.Hr., primul împărat roman, nepot și fiu adoptiv al lui Cezar, unicul stăpân al Imperiului Roman, „cel care a inițiat refacerea arhitecturii Romei (...), cel care a încurajat și susținut marile talente ale vremii Horățiu, Ovidiu, Vergiliu”².

Grecii numeau luna august Me-tageitnion.

Poporul nostru mai numește luna august și Gustar. „Gustar, se crede că vine de la gust; gustul poamelor care se coc în această ultimă lună de vară”³.

Folcloristul și etnograful Ion Ghinoiu a constatat că: „În graiul românesc, luna august se numea zonal: August, Augustru, Măselariu, Gustar (gustatul ritual al boabelor de struguri), Secerar (luna secerișului) ș.a.”⁴. Tot Ion Ghinoiu caracterizează luna august - „o perioadă a anului încărcată cu numeroase și importante activități economice (...), (secerișul, întreținerea culturilor, coasa a doua a fânului)”⁵.

Simbolurile lunii

Gladiola — agilitate, putere, frumusețe copleșitoare și dragoste la prima vedere, tărie de caracter, generozitate.

Gladiola și-a căpătat numele datorită formei de sabie („gladius”) a frunzelor ei, ea fiind în antichitate, un simbol al gladiatorilor romani.

Macul.

Străvechii greci asociau macul atât cu Hypnos, zeul somnului, cât și cu Morpheus, zeul visului.

Arborii

Plopul.

Are capacitatea de a vorbi sau a șopti, de antidot împotriva mușcăturii de șarpe.

Cedrul simbolizează vindecarea, purificarea și protecția, puterea, noblețea și incoruptibilitatea.

Sărbători

Religioase

Schimbarea la Fata a Domnului

din punct de vedere religios, reprezintă data la care Iisus, împreună cu mucenicii Petru, Iacob și Ioan, a urcat pe muntele Tabor ca să se roage. Anul acesta sărbătorim Schimbarea la Față - una dintre cele mai semnificative sărbători religioase la 19 august.

Noi asociăm sărbătoarea respectivă cu momentul în care ne despărțim de vară. Din această zi natura începe să-și schimbe haina: iarba și frunzele prind a se îngălbeni, apele în râuri, lacuri succesiv se răcesc, păsările călătoare treptat pleacă, animalele își pregătesc vizuinele etc, la fel și oamenii se pregătesc de toamnă și de iarnă, ei termină cositul și depozitează fânul pentru că se trec florile și iarba îmbătrânește.

Adormirea Maicii Domnului

Simboluri și semnificații

este sărbătorită la 28 august. Această zi a devenit semnificativă prin faptul că Maica Domnului a fost înștiințată de mutarea ei din această viață: „Acesta zice Fiul tău: Vremea este a muta pe maica Mea la Mine. Nu te teme de aceasta, ci primește cuvântul cu bucurie, de vreme ce vii la viața cea nemuritoare”. Cerându-și iertare de la toți, Fecioara Maria și-a dat duhul. Domnul Insusi S-a coborât din ceruri pentru a primi în mâinile Sale sufletul ei cel sfânt. Atunci s-au petrecut multe minuni: ochii orbilor și auzul surzilor s-au deschis, ologii și bolnavii s-au vindecat.

Oficiale

Sărbătoarea națională

„Limba Noastră” – 31 august

„Limba Noastră cea Română” este o sărbătoare celebrată pe 31 august începând cu 1990.

În contextul dezintegrării Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste și a mișcării de renaștere națională de la sfârșitul anilor '80 din Republica Sovietică Socialistă Moldov-

nească, la Chișinău are loc „Marea Adunare Națională” de la 27 august 1989 la care au participat aproximativ 750.000 moldoveni (circa 1/6 din populația de atunci a republicii) care cereau proclamarea limbii moldovenești (române) ca limbă de stat și revenirea la grafia latină.

Ziua Independenței Republicii Moldova – 31 august

Republica Moldova marchează anul acesta 22 de ani de la proclamarea independenței. La 27 august 1991, Parlamentul a aprobat Declarația de Independență, prin care Republica Moldova a fost proclamată stat suveran și independent.

„Republica Moldova este un stat suveran, independent și democratic, liber să-și hotărască prezentul, viitorul fără nici un amestec din afară, în conformitate cu idealurile și năzuințele sfinte ale poporului în spațiul istoric și etnic al devenirii sale naționale”, se spunea în documentul, adoptat unanim de cei 278 de deputați prezenți.

Bibliografie:

1. Ion Ghinoiu - Zile și Mituri - Ed. Fundatiei PRO;
2. http://biografii.famouswhy.ro/august_caius_iulius_caesar_octavianus_augustus/;
3. <http://www.bsg.ro/blog/cum-se-numesc-lunile-anului-in-traditia-populara/>;
4. Ion Ghinoiu, Sărbători. Obiceiuri. Credințe. Mitologie. Mică Enciclopedie de tradiții românești, Agora, p. 136;
5. Ion Ghinoiu, Sărbători. Obiceiuri. Credințe. Mitologie. Mică Enciclopedie de tradiții românești, Agora, p. 136;

Calendar Cronologic

Rubrică îngrijită de Pavel Popa

1 AUGUST

1883

Pantelimon Halippa s-a născut la 1 august 1883 în s. Cubolta jud. Soroca, membru corespondent al Academiei Române (1918). Moștenirea literară a lui P. Halippa cuprinde peste 280 de poezii și traduceri, schițe, memorii, tomul „Flori de pârloagă”, doua volume de versuri: „Cântarea omului” și „Pământul nădejilor mele”. Moare la 30 aprilie 1979, fiind înmormântat la Cimitirul Cernica.

1908

Radu (Rostislav) Donici, traducător, s-a născut la 1 august 1908, Sankt Petersburg. A tradus, îndeosebi din literatura rusă și sovietică, publicând în „Ilustrațiunea română”, „Adevărul literar și artistic”, „Universul”, „Sfarmă-Piatră”, „Viața Basarabiei”, „Porunca vremii”, „Idea liberă”, „Vremea” etc.

2 AUGUST

1935

Ion Ungureanu s-a născut la 2 august 1935, s. Opaci, jud. Tighina, actor și regizor, ministru al culturii și cultelor al Republicii Moldova (6 iunie 1990 - 5 aprilie 1994). I. Ungureanu a primit titlurile de Maestru Emerit în Arte al Federației Ruse (1981), Artist al Poporului din R. Moldova (1989), Premiul „Intervidenie” pentru filmul televizat „Lika” (Plovdiv, Bulgaria, 1981) și Premiul Național (1990).

1938

Serghei Ciuhrii s-a născut la 2 august în anul 1938, s. Moara de Piatră, Bălți. Studiază la Școala medie de muzică „Ștefan Neaga” (1958-1963), la Academia de Muzică „Gavriil Musicescu”. A fost chitarist la Filarmonica din Sahalinsk, Rusia (1964-1965), metodist la Casa de Creație Populară din Chișinău până în anul 1982. În anul 1970 - dirijorul Orchestrei de muzică populară „Mărtișor” de la Casa Tineretului, membru al Colegiului de repertoriu al Ministerului Culturii (1986-1988), director artistic și dirijorul Orchestrei de muzică populară „Fluieraș” din anul 1995, conferențiar universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, membru al Uniunii Muzicienilor din Moldova. S. Ciuhrii a scris sute de piese, aranjamente pentru orchestra de

muzică populară, instrumentiști și interpreți. Înregistrările pieselor sale fac parte din fondul de aur al Radioteleviziunii. Lucrător Emerit al Culturii (1979), Artist al Poporului (1992).

4 AUGUST

1948

Eugen Cioclea, poet, traducător, s-a născut la 4 august 1948. A absolvit Universitatea „Mihail Lomonosov” din Moscova. Membru al Uniunii Scriitorilor din România și R. Moldova. A muncit redactor-șef la „Tineretul Moldovei” (1992). A debutat cu „Numitorul comun” (1988). În 1991 publică volumul de poeme „Alte dimensiuni”. Ultimul proiect poetic semnat de E. Cioclea se numește „Dați totul la o parte ca să văd” (2001).

1961

Ion Sapdaru s-a născut la 4 august 1961 în s. Doroțcaia, Dubăsari, actor, regizor și scenarist, laureat al Premiilor Gopo. A fost premiat pentru: cel mai bun actor - Brașov 1994; cel mai bun rol secundar - Timișoara 1996; cel mai bun regizor - Vaslui 1996; cea mai bună regie - Galați 2001; cel mai bun spectacol - Piatra Neamț 2004; cea mai bună regie - Galați 2006, British Council 1998, Sfântu-Gheorghe; premiul Uniter pentru cea mai bună piesă - 2009 /neacordat/.

5 AUGUST

1955

Jurnalistul **Ion Domenico** s-a născut la 5 august 1955 în s. Șamalia, Cantemir. A absolvit Școala pedagogică, or. Cahul, Universitatea de Stat din Chișinău, cu mențiune (1979). *Experiență:* șef secție, redactor-șef adjunct, redactor-șef al ziarului raional, Cantemir (1985 -1992). A colaborat cu: ziarele „Tinerimea Moldovei”, „Viața Satului”, „Sfatul Țării”, „Țarina”, „Moldova Suverană”, „Luceafărul”, „Democrația”, „Gazeta de Sud”; agențiile de presă - „MOLD-press”, „BASA-press”, „DECA-press” ș. a; Corespondent pe teren, raioanele de sud ale republicii, Departamentul Actualității; IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (1998 - 2012). Actualmente - redactor-șef al ziarului „Curierul de Cantemir”, corespondent pe teren la PP independentă „Cuvântul liber”. *Mențiuni:* laureat al Uniunii Jurnaliștilor din RM pentru cea mai reușită lucrare publicistică (1983), al Concursului republican pentru cea

mai bună reflectare a problemelor ocrotirii mediului (1980-1983), al Concursului republican cu ocazia unui deceniu de la instituirea Serviciului Fiscal de Stat (2000), al Concursului Revistei vânătorilor și pescarilor (2011 și 2012), Diploma IPNA Compania „Teleradio-Moldova” pentru activitate prodigioasă în sfera audiovizualului (2005) ș. a. Membru al colectivului de autori al Itinerarului documentar-publicistic ilustrat „Localitățile Republicii Moldova”, a publicat schițe în presa moldovenească și din Rusia, Ucraina, România, Bulgaria, Italia, la radio și tv, articole în culegerile „Cetățeni de Onoare” (1984); „Săracii despre ei înșiși: 20 de destine dramatice ale moldovenilor”, (2002); coautor al monografiilor „Podgoreni” (2003) și „Glia din Valea Tigheciului” (2005), autor a culegerii de versuri și proză scurtă „Luminile dorului” (2009).

7 AUGUST

1947 **Sofia Rotaru** s-a născut la 7 august 1947 în Marșenița, r. Noua Suliță, reg. Cernăuți, Ucraina. Este o cântăreață pop și compozitoare pop-rock de origine etnică română, producătoare, laureată a mai multor premii, actriță, scriitoare, manager, setter de tendințe de modă și femeie de afaceri. Este numită „Regina Pop”, a fost prima cântăreață care a primit titlul „Artist al Poporului din URSS” (1986) și în 2000 a fost numită Cântăreața sec. XX, posesoare a mai multor distincții, printre care: Artist Emerit al Ucrainei, Artist al Poporului (al Ucrainei, al Moldovei, al ex-URSS, laureată a premiului LTC, Erou al Ucrainei, al Moldovei, Cavaleră a Ordinului republican al Moldovei și Ordinul pentru prietenie între popoare al URSS.

1947 Andrei Suruceanu, s-a născut la 7 august 1947 în s. Suruceni, Ialoveni. Cariera de artist și-a început-o în ansamblul de muzică ușoară „Sonor” și orchestra de muzică populară „Codru”. A cântat pe marile scene din Italia, Franța, România, Rusia (Soci), Lituania etc. *Distincții:* Medalia Meritul Civic, Maestru în Artă.

10 AUGUST

1500 Ștefan cel Mare, domnul Moldovei (1457–1504), a dăruit Mănăstirii Putna, marea dveră a Răstignirii, broderie monumentală de o valoare deosebită. În colturile lucrării sunt portretele votive ale lui Ștefan și al Mariei Voichița.

1929 **Tamara Buciuceanu** (alternativ Tamara Buciuceanu-Botez) s-a născut la 10 august 1929 în or. Tighina, Basarabia este o actriță română de teatru și film, una din reprezentantele generației de aur a teatrului românesc - „Doamna comediei românești”. Cartea de vizită a carierei sale - personajul Vicăi Delcă din piesa „Dimineață pierdută”.

12 AUGUST

1941 **Vitalii Rusu**, Artist al Poporului (1989), s-a născut la 12 august 1941 în s. Plopi, Dondușeni. A absolvit Institutul de Arte din Chisinau (1964). A lucrat în calitate de actor și regizor principal la Teatrul Muzical-Dramatic din Moldova. Se filmează din 1976. *Filmografia:* „Nimeni afară de tine”, „Țipăt” (1981), „Trece lebăda pe apă” (1982), „Prietenia bărbătească” (1982) ș.a.

1961 **Silvia Grigore** s-a născut în s. Jora de Jos, Orhei. S-a lansat cu șlagărul „Hulubul păcii”. În 1999 a lansat prima casetă, urmată de albume muzicale: „Post-scriptum” (2000), „Mai vino seara pe la noi” (2001), „Cântecele vieții mele” (2003) etc.

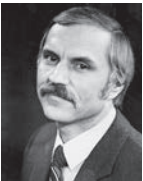
13 AUGUST

1932 Actorul **Iulian Codău** s-a născut la 13 august 1932 în c. Sofia, Râșcani. A absolvit Școala Pedagogică din or. Bălți. Și-a început activitatea de actor pe scena Teatrului muzical-dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți (1957). A debutat în piesa lui V. Alecsandri „Chirița la Iași”, apoi „Chirița în provincie”, „Iorgu din Sadagura”, „Doi morți vii” de V. Alecsandri, „Năpasta” de I. L. Caragiale, „Iașii în carnaval”, „Noaptea furtunoasă”. Poet. S-a filmat în mai multe pelicule ale studioului „Moldova-film”. Artist al Poporului. A decedat la 12 decembrie 2002.

1940 **Nicolae Esinencu** s-a născut la 13 august 1940 în s. Chițcani, Telenești. Debutază la „Moldova-film” în anul 1975 în calitate de coautor de scenariu la filmul „Calul, pușca și nevasta”. Este membru al Uniunii Cineaștilor din Moldova, al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Scriitorilor din România. *Premii:* Pentru cel

mai bun scenariu (filmul „Tunul de lemn”) la Festivalul filmului național din Costinești (1992). Meritul civic (1996).

15 AUGUST

1938 **Veniamin Apostol** s-a născut la 15 august 1938 în s. Dubna, Soroca. Actor, regizor de teatru, a susținut doctoratul la GHITIS (1977). A promovat dramaturgia națională, creând o serie de spectacole de excepție - fondul de aur al teatrului național. A publicat articole și studii despre arta teatrală, a fost președintele Uniunii Teatrale (1991-1999), rector al Institutului de Arte de la Chișinău. A murit la 14 decembrie 2000. Maestru Emerit al Artei (1982); Artist al Poporului din RSSM (1989); „Ordinul Republicii”.

1943 **Mihai Curagău** s-a născut la 15 august 1943, în s. Bălănești, Nisporeni. Actor de teatru și film. M. Curagău a primit Premiul pentru cel mai bun rol masculin de planul II (Mache Răzăchescu din „D-ale carnavalului” de I.L.Caragiale) în cadrul Galei Premiilor UNITEM (2004), Artist al Poporului.

1943 **Mihai Munteanu** s-a născut la 15 august 1943 în s. Criva, Edineț. Tenorul Mihai Munteanu a debutat la Opera Națională (1972). Și-a perfecționat măiestria vocală la teatrul „La Scala” din Milano, Italia (1977-1978), este Artist al Poporului din RSSM (1980) și URSS (1986), Laureat al Premiului de Stat (1988), Cavaler al Ordinului Republicii (1993).

16 AUGUST

1938 **Gheorghe C. Madan** s-a născut la 16 august 1938, în s. Trușeni, jud. Chișinău. A absolvit Universitatea de Stat din Chișinău, (1960). *Activitate:* profesor, director de școală, redactor-șef la ziarul raional Cimișlia, director al Muzeului de Literatură „D. Cantemir”, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. *Apariții:* „Povestiri” (1962); „Semne bune anul are” (1965); „La gura grădinilor” (1969); „Spicul visului” (1973); „Piatra de temelie” (1980) ș.a. *Premii:* Cavaler al ordinului „Gloria Muncii” (1998); Titlul onorific „Om emerit” (2003).

18 AUGUST

1941 **Ilie Motrescu** s-a născut la 18 august 1941, Crasna Putnei, Storojineț, Ucraina, d. 26 iulie 1969, Crasna, poet, prozator, profesor, publicist, ziarist, folclorist și muzician, angajat activ în lupta pentru eliberarea teritoriilor românești aflate sub ocupația sovietică.

19 AUGUST

1881 **George Enescu** s-a născut la 19 august 1881, în s. Liveni-Varnav, langa Dorohoi. După un an de la absolvirea Conservatorului cu Premiul Grand Prix, Enescu are primul sau concert de vioara cu Orchestra Colonne, solist în concertul de vioara de Beethoven - începutul carierei de solist. Creația sa componistică abordează aproape toate formele și genurile muzicale. Creație capitală a lui Enescu este străbătută de un conținut emoțional generos și intens, se distinge printr-un limbaj poetic evocator și dramatic. Enescu a fost unul dintre cei mai de seamă dirijori contemporani.

21 AUGUST

1813 200 ani de la înființarea Eparhiei Chișinăului.

22 AUGUST

1979 **Natalia Barbu** s-a născut la 22 august 1979 în or. Bălți. În anul 1999 devine solistă a formației „Milenium”. Apoi participă la numeroase concursuri, obținând diverse premii: 1993 – Premiul I la Concursul republican al tinerilor violoniști (Chișinău); 1998 – Premiul I la Concursul de interpretare „Mihaela Rumceanu” (Buzău, România); Premiul Mare la Concursul de interpretare „Mamaia '98” (România); Premiul Mare și Trofeul festivalului la Concursul de interpretare „Maluri de Prut”, (Chișinău); 1999 – Premiul II la Concursul internațional de interpretare „More Druziv” (Ialta, Ucraina); 2000 – Premiul I la Concursul internațional de interpretare „Slaveanskii Bazar” (Kiev, Ucraina); 2007 – locul 10 la Concursul internațional Eurovision (Helsinki), „Maestru în Artă” (2001).

23 AUGUST

1947 **Maria Drăgan** s-a născut la 23 august 1947 în s. Bălăurești, Nisporeni, cântăreață de muzică populară la orchestra „Mugurel”. Fiind tânăr specialist se angajează solistă a Ansamblului de es-tradă al Filarmonicii din Chișinău, apoi

vocalistă în cadrul Orchestrelor de muzică populară „Mugurel” (1974-1975) și „Lăutarii” și formației „Bucuria”. Cunoștea cam 500 de cântece, unele în italiană și franceză. S-a stins la numai 39 de ani, în casa părintească, în satul natal Bălăurești.

24 AUGUST

1948 **Maria Codreanu** s-a născut la 24 august 1948 în s. Trușeni, Strășeni. A absolvit Școala Muzicală-internat „E. Coca” de pe lângă Conservatorul din Moldova. La 18 ani (1967) devine membră a primului concurs internațional al cântecului de estradă din Soci cu cântecul „Nejnosti” și primește premiul cel mare. În 1972 Maria pleacă în Polonia la cel de-al X-lea Festival internațional al cântecului de estradă din Sopot, devenind laureată, interpretând cântecul „Balada o kraskah”. Artistă Emerită din Republica Moldova, Artistă Emerită a Federației Ruse, medalia „Steaua de la Cernobîl” și Ordinul de Ecaterina cea Mare.

25 AUGUST

1935 **Andrei Strâmbeanu** s-a născut la 25 august 1935, în s. Fântâna Albă, jud. Bălți. A absolvit Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1959). *Activitate:* redactor ziarul „Cultura Moldovei”; editurile „Școala Sovietică” și „Cartea Moldovenească”; publicațiile „Tinerimea Moldovei”, „Cultura”, „Nistru”, la Comitetul de Stat pentru Cinematografie, studioul „Moldova-film”. Consilier la Ministerul Culturii. Deputat în Parlamentul Republicii Moldova. Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. *Apariții:* versuri „Fântâna Albă” (1963); „Aruncă-mă în cer”, povestiri pentru copii (1965); „Mireasa”, proză (1967); în l. rusă la ed. Sovietskii pisateli (1968). *Premieri piese:* „Minodora”, Teatrul „Luceafărul” (1972); „Cățelușul zburător”, Teatrul „Licurici” (1979); „Armăsarul cu dinți de aur”, Teatrul „V. Alecsandri”, Bălți (1990); „Contrapunct”, volum selectiv (2003); „Oltea”, piesă, ed. Baștina-Radog (2004); „Oltea” Teatrul Național „M. Eminescu”, Teatrul „V. Alecsandri”, Bălți, 2005; „Vin, femei și tot ce vrei”, comedie, „Literatura și arta” (2006). *Premii:* Premiul Unic la Concursul Național de Dramaturgie, 2004. Premiul II Premiul I la Concursul Național de Dramaturgie (2002); Premiul I la Concursul de Dramaturgie al Ministerului Culturii (1978); Premiul II la Concursul de Dramaturgie al Ministerului Culturii (1970), Concursul de Dramaturgie al Ministerului

Culturii (1989); Concursul Național de Dramaturgie (2001). Medalia „Mihai Eminescu” (1997); Ordinul Republicii (2010).

1946 **Ion-Gheorghe Șvitchi** - actor, regizor, critic de teatru. S-a născut la 25 august 1946 în c. Crișcăuți, r. Dondușeni. A absolvit Școala Teatrală GITIS „A. Lunaciarski”, Moscova (1969). În cinematografie debutează în rolul central, a filmului regizorului M. Calic „A iubi”. 1969-1971 este actor la Teatrul Muzical-dramatic de Stat „A. S. Pușkin”. 1971-1976 este regizor la Redacția Literar-dramatică, actor la Teatrul „Dialog” (TV Națională), șef al Comitetului de Stat pentru RadioTeleviziune, la Ministerului Culturii, secretar literar la Teatrul de Păpuși „Guguță”, președintele Uniunii Teatrale din Moldova, la Teatrul Republican de Păpuși „Licurici”. Maestru în Artă (1997).

27 AUGUST

1990 Parlamentul de la Chișinău a adoptat **Declarația de Independență** a Republicii Moldova.

Ziua Independenței Republicii Moldova.

29 AUGUST

1943 70 de ani de la nașterea cântărețului PETRE EȘANU (29 aug. 1943).

31 AUGUST

1983 **Adrian Ursu** s-a născut la 31 august 1983. A susținut peste 120 de concerte, a lansat patru albume și nenumărate interviuri și filmări. În 2006 a fost primul în Moldova care a susținut două concerte solo în patru stiluri diferite, live.

DUMINICA MARE

— izvorul sfânt din sufletul dăncenenilor

23 iunie 2013, satul Dănceni, raionul Ialoveni.

E ziua când se pogoară Sfântul Duh, iar fântânile îmbracă haina națională în unison cu haina tradițională a gospodarilor.

VICTOR PLETOSU,
doctorand, AȘM

fântână, ca apa neînceptută să fie curată și tămăduitoare.

Spre amiază, începe să răsunе muzica în centrul satului vestind localnicilor și oaspeților că un alai din de căruțe și ansamblurile folclorice, „Morărița” și „Alină-te dor” se pornesc cu chiote, cântece și chef de sărbătoare de la primărie spre fiecare fântână amenajată din cadrul concursului care urmează. Căruțele sânt împodobite cu panglici tricolor, flori, ramuri de tei și fân cosit cu flori de câmp – anume în această zi, când se pogoară Sfântul Duh, plantele aduc oamenilor puterea purificatoare. Preotul sfințește cu agheasmă și binecuvântează alaiul de căruțe și colective folclorice, iar primarul satului îi îndeamnă să ducă mai departe spiritul sărbătorii.

Demarează Concursul „**Cea mai amenajată fântână**”. Din cele peste 300 de fântâni din localitate, deloc

întâmplător au fost alese pentru concurs 7, încă din vechime cifra 7 are o semnificație deosebită și anume fântânile din străzile Trandafirilor, Tineretului (locul III), Cronicarilor (locul I), Dimitrie Cantemir, Ștefan cel Mare, Olimpică (locul II). În componența Comisiei de jurizare intră principalii actori din comunitate, reprezentanții instituțiilor de educație, cultură, sănătate, agenți economici, funcționari și consilieri, în frunte cu primarul satului, Andrei Vârlan și preotul Valeriu Gățu.

La fiecare fântână, alaiul în frunte cu preotul și primarul sunt întâmpinați cu pâine și sare, vin, prosop și cu versurile de bun venit: *Astăzi este sărbătoare, /E Duminica cea Mare, /Toți sătenii se gătesc, /Fântânile se sfințesc/Vă întâmpi-*

Sărbătoarea Fântânilor începe cu 30 de ani în urmă, inițiată de curajosul om de cultură Valeriu Manole, ajungând până astăzi, se remarcă prin faptul că oamenii se adună la o consfătuire, își unesc forțele și curăță fântânile, izvoarele în zorii – zilei, le îmbracă în haină de sărbătoare pentru a fi sfințite spre amiaza zilei – semnul că, dăncenenii sunt păstrătorii tradițiilor sfinte primite de la părinți, demonstrează funcția de coeziune socială a acestei sărbători. **Fântâna, este cea care asigură comunicarea între generațiile prezente și strămoșii noștri.**

Dis-de-dimineață bărbații încep curățitul fântânilor, iar femeile pleacă la biserică, unde se oficiază serviciul divin și aduc agheasmă să toarne în

năm cu drag, /Cu vin, prosop și un colac!?
 Primarul și preotul aduc cadouri gospodariilor care îngrijesc fântâna. Apoi preotul oficiază sfințirea fântânii după care gospodarii poftesc oaspeții la masă și apoi se încinge hora de sărbătoare. **Se cântă de dor și jale, de dragoste și voie bună – toate aceste stări luate împreună alcătuiesc viața omului, căci ne naștem și ne petrecem asemeni izvorului care regenerează apă și curge... Motivul, frunză verde” este prezent și în cânt și în decorul sărbătorii.**

Simbolul Sărbătorii Fântânilor la Duminica Mare îl constituie împletirea armonioasă a elementelor sfinte cu cele naturale, cotidiene în conștiința oamenilor:

— Fântânile amenajate cu ramuri

de tei, flori de cameră, de grădină, de câmp (corovatic și cimbru), icoană cu prosop și busuioc pe covor vechi și autentic, portretul bunicilor, s-au a celor care au pus temelie fântânii;

— *Coliba din stuh și papură verde, unde se joacă copiii, împodobită cu flori de cameră, de grădină, de câmpie, cu ramuri de tei și nuc, cu fân proaspăt așternut;*

— *Casa Mare cu zestrea neamului pe, sunduc” și diferite obiecte meșteșugărești;*

— *Cuptorul cu focul în vatră;*

— *Masa de sărbătoare cu bucate tradiționale: plăcinte, mămăligă cu brânză și smântână, jumere, sarmale, răcitură, etc;*

— *Jocul sarmalelor și hora strămoșească.*

De remarcat faptul că, aceste elemente care prefigurează fântâna într-o Sfântă Cruce parcă anunță oamenii și anticipează Troița de a doua zi.

Axul Sărbătorii Fântânilor la Duminica Mare îl constituie descoperirea valorilor spiritualității țărănești: limba română cu graiul local; credința oamenilor în Dumnezeu, în forțele naturii și în eroii neamului, prospețimea, naturalețea, frumusețea, autenticitatea, originalitatea, diversitatea folclorului ritualic românesc – oglinda care reflectă străfundurile vremii și luminile viitorului.

Muzeul „Petre Ștefănuță” din Ialoveni la 20 ani de la fondare

LARISA PETCU,
BP „P. Ștefănuță” Ialoveni

Muzeul „Petre Ștefănuță” este mândria bibliotecii publice orașenești „P.Ștefănuță”, care anul acesta va sărbători aniversarea a 65 de la fondare și care a primit acest nume la 10 decembrie 1991 în cadrul conferinței republicane dedicat celor 85 de ani de la nașterea folcloristului, etnologului, savantului, personalității notorii a orașului Ialoveni. Mai târziu în 1993, în cadrul Simpozionului internațional de etnologie și folclor a fost inaugurat muzeul „Petre Ște-

fănuță” - primul muzeu în localitate, idea îi aparține dlui Grigore Botezatu, folclorist, savant, academician. Prima donație de circa 120 de exponate și cea mai importantă a fost a dnei Nadejda Cojocar, pedagog cu suflet mare, promotor a tot ce ține de obiceiurile și tradițiile populare moldovenești, bun cunoscător al tezaurului, cultural și istoric.

La 10 aprilie am fost prezenți la lansarea unui pliant și a mapei tematice dedicate vieții și activității Nadejdei Cojocar, care întreaga viață și-a dedicat-o copiilor cu dizabilități, cărora le-a alțoit dragostea de carte, neam și datinile strămoșești. Au fost prezenți colegii: Vera Constantinov-Plămădeală, pedagog de excepție, membru al ansamblului „Ialovenianca”, Valeria Fediuc, fostă profesoară, astăzi la odihna bine meritată, Anatol Moldovanu, ex primarul orașului, Gheorghe Ungureanu, directorul Școlii de arte Ialoveni, Liuba Jalbă, membru al ansamblului „Viișoara” din Mileștii-Mici, Victor Pletosu, specialist la Consiliul raional Ialoveni, Ludmila Iadâchina, funcționar public la primărie, Ecaterina - fiica dnei Nadejda, care a mers pe urmele mamei, mama servindu-i drept model în viață.

Ajunsă la o vârstă respectabilă - 72 ani, Nadejda Cojocar rămâne a fi o dnă neobosită, implicată activ în viața Ialoveniului. Împreună cu soțul său Gheorghe Cojocar au crescut și educat 6 copii: 5 feciori și o fiică. Din 1963

și până în 2007 a lucrat cu mult har la Școala specială internat. O parte din copiii orfani își petreceau vacanțele la ea acasă. Mulți dintre ei și în prezent îi scriu, o telefonează, o întrebă ce mai face, cum se simte. Ca membru al Consiliului local, al sfatului veteranilor și președinte al Sfatului de femei a propus soluții la multe probleme: fie că era vorba de ajutoare pentru bătrâni, familii anevoioase, amenajarea unor spații pentru odihnă, reparația bisericii, dar și de reîntoarcerea denumirii orașelului Cutuzov în Ialoveni, crearea unui muzeu al Ialoveniului. Astăzi continuă să scrie scrisori cu diversă tematică la „Ora locală” și primărie, care scot în vileag problemele de ordin ecologic și de organizare sau de promovare a tradițiilor naționale, de modernizare a orașului, de neregulile care au loc în comunitate.

Prima horă și prima șezătoare în Ialoveni au fost organizate tot cu strădania dnei Nadejda, ultima fiind organizată în 1963, iar din 1986 a reînviat această tradiție.

De mult timp dorea să adune toți animatorii de odinioară într-un ansamblu și iată că în 2011 visul devine realitate. Ansamblul care activează pe lângă Casa raională de cultură se numește „Ialoveneanca”, cond. Artistic Grigore Vârlan. Au participat deja de două ori la Festivalul folcloric „V-am ura, v-am tot ura”, la festivalul folcloric „La poalele Țiglei”, Văsieni, în cadrul Hramului orașului Ialoveni de unde s-au întors cu premii și diplome.

Treburile fără capăt legate de gospodărie, problemele de sănătate, pensia modestă n-o încurcă să fie la curent cu tot ce se întâmplă în oraș, în raion, în republică. Și astăzi mai continuă să doneze muzeului „P. Ștefănuță” exponate, adunate cu multă strădanie de la bătrânii din localitate. La finele acțiunii am venit cu un îndemn către generația tânără ca să contribuie la păstrarea zestrei materiale, dar și spirituale lăsată de strămoși.

Sărbătoare de suflet

MARIA BORTA,
șefa BP Costești, Ialoveni

Biblioteca este fundamentul unei societăți democratice corecte bazate pe cunoaștere prin accesul la informație a tuturor cetățenilor, indiferent de condiția lor socială, asigurându-le șanse egale, fiind garant al respectării drepturilor cetățeanului și al construirii bazei democrației informaționale.

Recent, la Biblioteca Publică din s. Costești, a avut loc Seminarul zonal al lucrătorilor Bibliotecilor Publice din raionul Ialoveni la tema: **„Biblioteca-mediul de acces la informația publică”**. Partea festivă a seminarului a constituit-o frumoasa lansare de carte „Mic sunt, Doamne, fără tine” (autor Efim Bivol) în scopul promovării valorilor naționale, punerea în evidență a creației de suflet a consăteanului nostru, poetul Efim Bivol. La sărbătoare ne-au onorat cu prezența Tudor Grigorița, șeful Secției Cultură Ialoveni, Sofia Mușat, sp. pr. la Secția Cultură Ialoveni, părinții Teodor de la biserica sf. Mihail, Ioan de la biserica sf. Nicolae împreună cu întreaga lui familie și poetul Efim Bivol cu prietenii săi fideli printre care și scriitorul

Ion Mânăscuță. Startul activității a servit cântecul „Sărbători de suflet” interpretat de Efim Bivol împreună cu amicul său Iurie Melnic. Spectatorii s-au lăsat delectați de frumoasele versuri cu inspirație divină a poetului Efim Bivol recitate de un grup de copii, cititori activi ai bibliotecii. Copiii, foarte curioși, i-au pregătit poetului o serie de întrebări și au rămas mulțumiți de răspunsurile autorului. Spiritul laic s-a făcut simțit în urma

interpretării cântecului „Reaprindeți candela” de către Lucia Adașan. Părintele Ioan Grigorița împreună cu familia a pregătit o surpriză poetului, punând pe note poezia „Paștele”, care i-a înduioșat și i-a impresionat profund pe cei prezenți.

Oaspeții au rămas impresionați de volumul de carte prezentat.

Biblioteca Publică bălțeană la o nouă treaptă de instruire continuie

Bibliotecarii din Biblioteca municipală „Eugeniu Coșeriu” Bălți, dorind să aibă un impact cât mai pozitiv asupra publicului și conștientizând necesitatea alinierii competențelor profesionale la standardele europene, întotdeauna au acordat atenția cuvenită formării continue și instruirii. În acest sens, ei și-au stabilit ca obiectiv general instruirea și alinierea la competențele profesionale europene conform Euroreferențialului CERTIDOC, lucru despre care am pomenit nu o singură dată. De asemenea, am menționat și despre echipa de formatori pe care o are biblioteca (N. Gherman, A. Botezat, L. Ouș), care pe parcursul anilor a organizat diverse activități de instruire a bibliotecarilor, atât bălțeni cât și din nordul republicii.

Astăzi, bibliotecarii publici bălțeni posedă un nivel mai avansat al instruirii și formării profesionale - moment manifestat prin semnarea contractului de organizare a cursurilor de formare profesională continuă de scurtă durată între Secția Cultură a Primăriei mun. Bălți, care a susținut moral și financiar acest proiect și Catedra de Biblioteconomie și Științe ale Informării a Universității de Stat a R. Moldova.

Astfel, 25 de bibliotecari angajați ai Bibliotecii municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți – au participat la cursurile de formare profesională organizate în orașul nostru cu tematica: **„Diversificarea serviciilor și resurselor informaționale ale bibliotecii ca vector de imagine în societate”** – vine din schimbările din societate și din necesitatea ajustării activității la imperativele timpului și diversificării serviciilor de bibliotecă.

Sesiunile organizate în cadrul acestui curs s-au referit la: *accesul la informație prin bibliotecile din R. Moldova; aspecte comunicaționale privind consolidarea imaginii bibliotecii; activitatea inovativă în structurile info-documentare; managementul inovativ al instituției info-documentare; cultura informației și a învățării: repere și paradigme în activitatea bibliotecii; referințe bibliografice: elaborare, prezentare, citare; standardizarea descrierii bibliografice; politici actuale de achiziție în structurile info-documentare; biblioteca – mediu de acces la informația publică; managementul comunicării în instituția info-documentară.*

Specialiști de forță ai domeniului – Nelly Țurcanu, dr., conf. univ. USM, președintele Comisiei Formare Continuă a ABRM și Lidia Kulikovski, dr., conf. univ., USM, director general al Bibliotecii municipale „B. P. Hasdeu” din Chișinău; Ludmila Corghenci, director-adjunct DIB ULIM; Valentina Chitoaroagă, director Camera Națională a Cărții; Natalia Zavtur, lector superior USM; Mariana Harjevschi, președintele ABRM, directorul Bibliotecii Publice de Drept din mun. Chișinău; Tatiana Coșeri, dr, director-adjunct Biblioteca municipală „B. P. Hasdeu” din Chișinău; Olesea Coblean, lector univ. USM – au expus subiectele menționate anterior într-o manieră profesională, punând accentele pe necesitatea instruirii/formării profesionale continue și diversificării serviciilor și resurselor informaționale în raport de proporționalitate directă cu transformările de azi din societate.

Și angajații BMB „E. Coșeriu” au remarcat necesitatea formării profesio-

nale continue și a instruirii pe parcursul vieții, menționând faptul că în activitatea anterioară a bibliotecii au fost organizate diverse activități de instruire la multe din subiectele discutate, dar schimbările ce au loc în societate fac evidentă necesitatea tratării permanente a diferitor subiecte ce țin de activitatea biblioteconomică, în special: cultura informației, managementul inovației, standarde naționale etc. Au fost distinse și aspecte noi, cărora anterior li s-a acordat mai puțină atenție: biblioteca – mediu de acces la informația publică; politici actuale de achiziție în structurile info-documentare. Anume asupra acestor aspecte, dar și asupra celor menționate anterior, va fi îndreptată activitatea Bibliotecii, or acest început, care ne dorim să fie de bun augur, numaidecât trebuie să ducă la rezultate pozitive, căci, după cum a menționat și dna Nelly Țurcanu, trebuie de investit în „oameni pentru a obține profit de la instituție”.

Aș ține cu tot dinadinsul ca în final să aduc și cuvintele lui Dao-Tzi citate și cu alte ocazii: „Învățătura se aseamănă cu vâslitul contra curențului – imediat ce te-ai oprit, începi să plutești în direcție opusă”. Aș dori doar să completez această afirmație cu ideea că noi nu avem dreptul moral să ne „oprim”, or suntem supuși riscului nu numai de a „pluti în direcție opusă”, ci chiar de a ne îneca. Și, întrucât nu doresc să finisez pe o notă pesimistă, vreau să-mi exprim certitudinea că toți împreună vom produce SCHIMBAREA în bibliotecă „vâslind” doar în aceeași direcție cu transformările sociale și necesitățile utilizatorilor.

Constituirea Arhivei Naționale de Folclor – *premise și realizări*

Printre cele nouă segmente din instrumentariul cu care operează procesul de salvagardare a patrimoniului cultural imaterial (Convenția UNESCO privind Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, 2003) prioritate o au arhivele deținătoare de constituente ale memoriei colective.

Arhivele de folclor, care salvagardează creația imaterială profundă, sunt instituții acreditate să identifice, documenteze, cerceteze, definească, tezurizeze, conserveze faptele folclorice autentice, sub forma lor genuină și constituie recuzita eficientă și obiectivă pentru păstrarea patrimoniului național.

Informația culturală reprezintă averea de neprețuit a unui popor. Repercusiunile sale: *capacitatea spirituală, integritatea națională, potențialul intelectual, poziția verticală și forța morală etc.* se pot exterioriza numai grație felului în care memoria colectivă ajunge la marele public ca o expresie eficientă, capabilă să fie interpretată. De aceea, recente arhive multimedia neconvenționale (de folclor) sunt instituții care colecționează, memorează („imortalizează“), inventariază și tezurizează produse reprezentative ale patrimoniului cultural folcloric și le înregistrează în manuscrise sau pe diverse suporturi audio, foto sau video. O prioritate majoră și actuală trebuie să devină transmiterea informației cultu-

rale sub un contur atractiv, care să creeze stări afective intense și interes pentru noi tezurizări.

Pentru Republica Moldova fondul arhivistic reprezintă un element distinctiv. Constituirea Arhivei Naționale de Folclor, ca instituție care să centralizeze tot patrimoniul cultural disponibil la ora actuală, necesită estimarea materialelor din toate instituțiile deținătoare de patrimoniu cultural: Arhiva de Folclor a Institutului de Filologie al AȘM, Arhiva Științifică Centrală a AȘM, Arhiva Cabinetului de Folclor al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Arhiva Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Arhiva Muzeului de Literatură „M. Kogălniceanu”, Arhiva Științifică a Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, Fondul de Aur al Companiei Publice „Teleradio-Moldova”, Fondul de materiale sonore a Uniunii Muzicienilor, Arhiva Națională a Republicii Moldova, precum și arhivele individuale ale unor specialiști folcloriști și etnografi, pentru a se cunoaște cu adevărat potențialul de tezurizare a materialelor etnofolclorice. Procedura e una de durată și chiar dificilă, din cauza situației periferice a tuturor arhivelor noastre.

Problematica arhivelor a fost temeiul mai multor discuții inițiate în ultima vreme. Președintele Comisiei Naționale de Salvagardare a Patrimoniului Cultural Imaterial, dr. V. Buzilă vede soluționarea conceptuală a acestei probleme în chiar originea ei, în înțelegerea corectă a condițiilor care au generat marginalizarea importanței documentului primar în cercetarea etnofolclorică și prin urmare au afectat prestigiul arhivelor ca instituții: „Modernizarea și dezvoltarea arhivelor rămâne a fi o problemă foarte sensibilă a instituțiilor de cercetare și a celor de cultură. Procesele de identitare desfășurate pe mai multe planuri în spațiul nostru vor putea fi monitorizate mult mai eficient prin studierea acestora și prin arhiva-

MARIANA COCIERU
Institutul de Filologie al AȘM

rea materialelor rezultate din cercetările de teren. Documentele primare privind sistemul culturii tradiționale, elaborate inclusiv în zilele noastre și păstrate după toate rigorile științifice pe termen nelimitat, vor putea asigura dezvoltarea durabilă a cercetării, pentru care optează comunitatea științifică” (1, p. 46).

În societatea științifică discuțiile asupra fondării Arhivei Naționale de Folclor au demarat încă din anul 1998 pe paginile mai multor publicații periodice: *Glasul Națiunii, Literatura și arta, Țara, Flux, Dialog* (2). Este de remarcat atitudinea civică a personalităților folcloristicii române din Basarabia: N. Băieșu, A. Hâncu, G. Botezatu, T. Colac, cu referire la subiectul dat. Problema respectivă a fost înaintată spre soluționare și la Președinția Republicii Moldova, dar fără rezultat (3, p. 214-223). E regretabil faptul, că și până astăzi nu este acordată atenție suficientă rezolvării acestei probleme: mereu nu ajung surse financiare pentru o infrastructură care să acopere toate necesitățile activității de digitizare și recondiționare, pentru programe originale de recuperare a datelor pierdute din informația de bază, pentru dispozitivele de stocare și rulare a informației etc.; nu avem o atitudine convenită din partea organelor de conducere a țării pentru care problema respectivă ar trebui să fie una de o importanță națională.

Prin urmare, la ora actuală, când se fac cercetări de teren foarte puține, constituirea Arhivei Naționale de Folclor este o necesitate stringentă. Evident, amplasarea ei trebuie să fie în mediul academic, unde activează folcloriști, etnografi, muzicologi bine instruiți în a respecta prevederile salvagărdării elementelor de patrimoniu cultural. De aceea, în 2010,

s-a înaintat spre aprobare un proiect de cercetare fundamentală și aplicativă intitulat *Constituirea Arhivei Naționale de Folclor a Academiei de Științe a Moldovei (Digitizarea și recondiționarea fondului arhivistic documentar și de magnetofon)*. În anul 2011 a demarat în mod centralizat acumularea tuturor înregistrărilor de creație populară existente în Republica Moldova și nu numai, pentru a constitui Arhiva Națională de Folclor. De bun augur pentru realizarea respectivului proiect este și activitatea folcloriștilor de la Institutul de Filologie al AȘM, care include identificarea și înregistrarea pe teren a materialelor etnofolclorice, apoi cercetarea, documentarea, conservarea, transmiterea, promovarea și valorificarea acestora.

Fondul de folclor al Arhivei Științifice Centrale a AȘM cuprinde materiale etnofolclorice înregistrate pe teren [ale românilor din Republica Moldova, Ucraina (reg. Odesa, Cernăuți, Nicolaev, Chirovograd), Federația Rusă (țin. Crasnodar)] de mai multe generații de specialiști folcloriști, etnologi, studenți ai facultăților de filologie ale instituțiilor superioare de învățământ din republică în perioada anilor 1945 până în prezent. Tezaurul folcloric conservat cuprinde aproximativ 450 de volume, fiecare a circa 100-500 de file, care conțin valori patrimoniale inestimabile: descrieri etnografice, texte folclorice, imagini, desene. Inițial înregistrarea materialelor se făcea la auz, cu transcrierea directă în caiete. Din 1964 se fac și imprimări pe bandă magnetică, care necesită condiții de păstrare specifice. Lipsa surselor financiare face aproape imposibilă respectarea acestor prevederi, de aceea, se recurge la cele mai rudimentare metode de mentenanță (amplasarea unor vase cu apă lângă benzile magnetice pentru a preveni uscarea peliculei și eventuala rupere a acesteia la depanarea bobinelor, recondiționarea materialului imprimat prin transferarea pe alte suporturi etc.). Sectorul de Folclor are în gestiunea sa aproximativ 500 benzi magnetice cu materiale de teren.

În afara documentelor de patrimoniu cultural imaterial depozitate în instituțiile arhivistice din țară, men-

ționate mai sus, un valoros material etnofolcloric, înregistrat în Basarabia și Transnistria în anii 1918-1940 și în timpul Războiului al Doilea Mondial, se află în unele arhive din România (Cluj-Napoca, București, Iași ș. a.).

Din păcate, la ora actuală, de fondul arhivistic de documente și de magnetofon se interesează doar folcloriștii de la Institutul de Filologie. În baza materialelor etnofolclorice de arhivă au fost realizate multe monografii, studii teoretice, culegeri de texte etnofolclorice. Chiar și în prezent, colaboratorii Sectorului de Folclor sunt antrenați în realizarea mai multor proiecte instituționale: *Tezaurul folcloric al românilor din Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă; Bibliografia folclorului basarabean în context general românesc și european (de la începuturi până în prezent); Constituirea Arhivei Naționale de Folclor a Academiei de Științe a Moldovei (Digitizarea și recondiționarea fondului arhivistic documentar și de magnetofon)*. Cel din urmă vine în concordanță cu prevederile Convenției UNESCO de Salvagardare a Patrimoniului Cultural Imaterial.

Procesul de conservare prin digitizare și punerea la dispoziție a patrimoniului cultural marelui public este o realizare de o importanță majoră. Odată cu apariția în rândurile populației a sistemelor informaționale foarte avansate tehnologic cu posibilități de accesare a unui conținut enorm de produse digitale (de la text și realizări sonore până la producții video sau programe foarte variate), este evidentă dorința nestăpănită de a naviga prin informație cu ajutorul acestor mecanisme puternice. Din partea gestionarilor de arhive culturale naționale nu se cere altceva decât să pună la dispoziție publicului interesat materialele pe care le dețin. Astfel, tezaurul național care e într-o permanentă luptă pentru existență în lumea marilor realizări tehnologice, are o nouă șansă de revitalizare în atenția publicului. Clauzele necesare unei noi renașteri culturale sunt evidente: interes din partea populației, inițiative la ni-

vel european de digitizare și salvare a patrimoniului cultural, infrastructura necesară unei bune declanșări a procesului de digitizare fără a prejudicia integritatea materialelor de arhivă.

Revalorificarea patrimoniului cultural imaterial românesc din Republica Moldova, Ucraina și Federația Rusă trebuie să devină un deziderat prim pentru cercetători, dar și pentru marele public.

Bibliografie:

Buzilă, Varvara. *Salvgardarea patrimoniului cultural imaterial*, în *Academos*, 2010, nr. 2(17).

Mesajul colectivului Institutului de Etnografie și Folclor către dl președinte al A.Ș. a Republicii Moldova, acad. Andrei Andrieș și către dl acad. coord. Haralambie Corbu, în *Țara*, 1998, 6 iunie; Scrisoare deschisă către președintele A.Ș. a Republicii Moldova, acad. Andrei Andrieș, acad. coord. al Secției de Științe Socio-Umane Haralambie Corbu, președintele Curții de Conturi Vasile Cozma, în *Glasul Națiunii*, 1998, 12 august; Băieșu, N.; Botezatu G.; Postolachi, E.; Hâncu, A. ș.a. *Prin lichidarea Institutului de Etnografie și Folclor se lovește în destinul neamului românesc*: scrisoare deschisă către Comisia pentru Știință, Învățământ, Cultură și Mass media a Parlamentului R. Moldova, în *Țara*, 1998, 14 august; Băieșu, N.; Botezatu G.; Postolachi, E.; Hâncu, A. ș.a. *Să corectăm greșeala cât nu e prea târziu*: [despre intenția onora de a lichida Institutul de Etnografie și Folclor], în *Glasul Națiunii*, 1998, 22 august; Osadci, Raisa. *Tăierea capului sau a rădăcinii*, în *Țara*, 1998, 6 iunie; Osadci, Raisa. *Moldova poate rămâne fără Institutul de Etnografie și Folclor*, în *Flux*, 1998, 31 iulie; Osadci, Raisa. *Institutul de Etnografie și Folclor nu mai există*, în *Flux*, 1998, 7 august; Botezatu, Grigore. *Folclorul – întruchipare a puterilor sufletești ale neamului*, în *Țara*, 1998, 18 august; Severin, Ion. *Durerile noastre eterne*, în *Literatura și arta*, 1998, 1 octombrie; Colac, Tudor. *Folclorul în mileniul trei*, în *Dialog*, 1998, 3 decembrie etc.

Institutul de Etnografie și Folclor (1991-1999), în *Revista de etnologie*, Chișinău, 2001.

Preotul și omul de știință

DIMITRIE BALAUR

(110 ani de la naștere)

NICOLAE BĂIEȘU,
doctor habilitat, AȘM

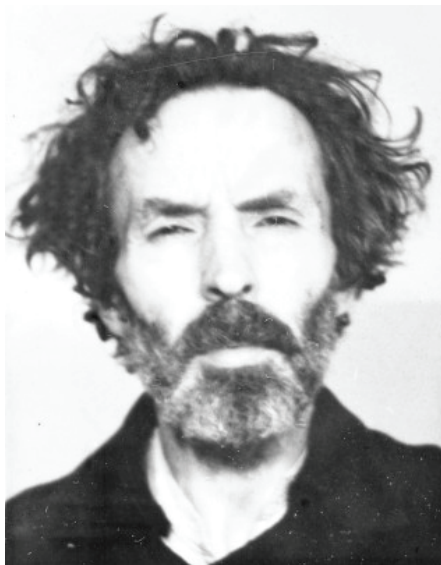
S-a născut la 4 septembrie 1903 în familia dascălului Isidor Balaur din comuna Răzeni, jud. Lăpușna (azi în r. Ialoveni). Aceiași localitate este baștina lui Ion Pelivan și Ion Inculeț; aici a trăit mulți ani Elena Alistar, pedagog, om politic, unica femeie-deputat în Sfatul Țării – toți mari luptători pentru unirea Basarabiei cu Patria-mamă.

După școala primară, în 1910 D. Balaur a intrat la Seminarul Teologic din Chișinău, apoi a urmat cursurile Facultății de Teologie a Universității din București, absolvind cu „magna cum laudae” (1928). Pe parcursul unui an de studii (1928-1929) a fost profesor de religie la liceul din Rezi-na. A absolvit și Facultatea de Litere și Filozofie, specialitatea de Geografie și Slava veche cu aceiași înaltă distincție (1932). În perioada studiilor universitare a audiat cursurile profesorilor Nicolae Iorga, Constantin Giurescu, Simion Mehedinți. Atunci tânărul D. Balaur a început să-și manifeste aptitudinile sale de cercetător. În timpul vacanțelor culegea creații folclorice în satul natal. În mod special, D. Balaur era apreciat de profesorul universitar Nicolae Popescu, academician.

Fiind primite la publicația din Fălticeni „Șezătoarea” creațiile populare culese de D. Balaur în s. Răzeni, Gheorghe T. Kirileanu – redactor al revistei și secretar general al Fundației „Regele Ferdinand I” – îl înștiința pe culegătorul de folclor, printr-o scrisoare din 2 ianuarie 1929, că președintele Fundației „a rămas deplin mulțumit de rezultatul cercetărilor” în satul basarabeian [1, p. 95].

În altă scrisoare, din 31 martie același an, G. T. Kirileanu îi comunica lui D. Balaur că manuscrisul lui va fi publicat „în cel mai apropiat număr” al revistei [1, p. 95]. Tot acolo, G. T. Kirileanu îl sfătuia: „Ar fi bine

să urmezi povețele părintelui Nicolae Popescu privitoare la lucrarea pentru licență, de prezentat acum, în iunie. Ți-ai lua grija despre asta și ai putea să-ți rânduiești o viață mai potrivită, care să-ți îngăduie a-ți desfășura toate darurile d-tale, pe care noi le prețuim din toată inima” [1, p. 95]. Menționăm că la sugestia profesorului său, D. Balaur a realizat teza de licență – Bisericele din Moldova de răsărit – pe care a susținut-o cu succes și apoi a publicat-o (în 1934).

După cum a promis G. T. Kirileanu, culegerea lui D. Balaur – Din literatura populară a Basarabiei (din satul Rezeni – Lăpușna) – a fost tipărită în revista de folclor „Șezătoarea” (1929, nr. 1-2, ianuarie-februarie, p. 49-75). Folcloristul și etnograful bucureștean Jordan Datcu menționează, pe drept: „În afară de cei doi folcloriști consacrați, Gh. V. Madan și P. Ștefănuță, jud. Lăpușna a dat, în perioada interbelică, încă un folclorist, D. Balaur, cu o contribuție mai restrânsă și de aceea mai puțin cunoscut. Totuși, el trebuie menționat pentru că în folcloristica interbelică a fost singurul basarabeian

care a tipărit, în prima noastră revistă de folclor, o colecție remarcabilă, Din literatura populară a Basarabiei (din satul Rezeni – Lăpușna)” [2, p. 76-77]. Colecția este însoțită de o notă biografică la subsol, semnată de G. T. Kirileanu. Culegerea conține: con-cării, iertăciuni, o colindă la Crăciun, un hăit la Anul Nou, bocete, cântece lirice. Sunt interesante notițele la bocete, în care D. Balaur relatează despre adevărul că textele respective se capătă cu greu de la informatoare. Despre un informator al său D. Balaur dă o scurtă notă biografică [1, p. 77]. Ar fi interesantă o comparație între textele folclorice înregistrate de D. Balaur în preajma anului 1929 și cele culese peste 40 de ani într-o cercetare de teren din 1969 în s. Răzeni (membrii echipei: subsemnatul și două studente – Galina Chiorsac și Eugenia Cijic – studente la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Chișinău).

Despre culegerea de folclor apărută, G. T. Kirileanu îi spunea lui D. Balaur, într-o scrisoare din 14 iulie 1929: „I-am dat și părintelui Nicolae [Popescu] un exemplar. Ne-am bucurat amândoi că un tânăr și vrednic fiu al Basarabiei își începe în chip fericit activitatea publicistică pentru cunoașterea vieții sufletești a fraților de peste Prut”. În scrisoarea de răspuns pregătită de D. Balaur acesta recunoștea „vechiului și devotatului prieten” G. T. Kirileanu: „Alături cu bucuria, am avut și regretul că am cules numai o parte din versuri și nimic din creațiile poporului în proză <...>. Neîntrerupt apoi mă gândeam despre lucrările mele în viitor, înaintea ochilor

mei vedeam diferite titluri de lucrări, coperte mai mari și mai mici, scoarțe și chiar culorile lor”.

Într-o depeșă din ajunul Anului Nou 1930 D. Balaur primea vestea (transmisă tot de G. T. Kirileanu) că lucrarea privind folclorul din Răzeni a fost premiată de Fundația „Regele Ferdinand I”.

Începând cu anul 1930, D. Balaur a activat ca funcționar la Sfântul Sinod din București, apoi – consilier cultural la Episcopia Bălți, fiind și secretar de redacție la revistele „Biserica ortodoxă română” și „Biserica basarabeană”. În acel timp a muncit mult, studiind preocupările bisericilor și școlilor din centrul Basarabiei. La începutul anului 1931 îi aducea la cunoștință lui G. T. Kirileanu că a terminat lucrarea importantă despre bisericile și școlile din jud. Lăpușna: „Ultimul sat (de toate sunt 133 sate cu biserici, după ultima schimbare a județului la 1 ianuarie 1930) se termină cu fila 831 (plus 14 de introducere (=845), restul sunt concluziile serioase cu indicele pe cari le transcriu; cu totul vor ieși una mie folio. Domnia Voastră vă veți mira când veți vedea manuscrisul, fiindcă lucrarea a ieșit cum n-am așteptat-o eu însumi. De aceea vor rămâne uimiți toți care vor vedea. O lucrare așa cum am făcut-o nu va face nimeni altul” [1, p. 96]. Spunea în scrisoarea din 27 ianuarie 1931: „Promit că voi face și celelalte lucrări asupra Basarabiei, pentru care am materialul adunat demult:

1. Sărbători și obiceiuri religioase din Moldova de răsărit – care va fi o continuare și completare a lucrării asupra bisericilor;

2. Material folcloric adunat pe malul Nistrului;

3. Starea Eparhiei Chișinăului și Hotinului între anii 1871-1882;

4. Vizitele canonice ale Arhiepiscopului Pavel Lebedev în Basarabia.

Pe toate acestea le voi închina Domniei Voastre” [1, p. 97].

În anul 1937, D. Balaur a fost hirotonit ca preot, cu ocazia sărbătorii Paștelui, slujind în Catedrala episcopală din Bălți.

Dar, simțind „eliberarea” care venea la 28 iunie 1940, D. Balaur, împreună cu familia, ca și mulți intelectuali din Basarabia, s-a refugiat în România, la București. În capitală a primit post de preot la biserica „Oborul Nou”. În toamna lui 1941, D. Balaur a revenit, bucuros, la Episcopia din Bălți. Însă la 21 martie 1944 a fost nevoit să se refugieze din nou (pentru totdeauna), de data aceasta, la Caransebeș, unde au fost transportate bunurile Episcopiei din Bălți. În 1945, D. Balaur, cu familia, s-a mutat la București, unde a fost primit ca profesor la Seminarul „Nifon Mitropolitul”. Aici a lucrat până în 1948, când seminarul a fost desființat. La 1 septembrie același an D. Balaur a fost numit ca preot la biserica din cartierul Parcul Domeniilor, așa-numita „Mănăstirea Cașin”. Și aici D. Balaur a fost un slujitor iubit de enoriași. Însă organele de represiune îl urmăreau, mai ales, când se întâlnea cu alți preoți din Basarabia. Considerau că la asemenea întâlniri unelteau împotriva regimului socialist în țară. În luna martie 1959 „Mănăstirea Cașin” a fost închisă. Slujitorii principali ai mănăstirii, inclusiv D. Balaur, au fost arestați. Preotul basarabean a fost judecat la Tribunalul Militar din București. A primit sentința de 12 ani pușcărie „pentru luptă contra primului stat socialist din lume, Uniunea Sovietică” și 15 ani pentru „uneltire contra ordinii sociale”. A stat închis la Jilava, Gherla, Periprava. A fost eliberat la 30 iulie 1964. A mai slujit apoi la bisericile „Puișor”, „Drumul Taberii”, „Sfânta Vineri Nouă” și altele (până în 1996). A colaborat la revistele: „Misionarul”, „Apostolul”, „Însemnări creștine”. A decedat la 16 aprilie 1996, fiind înmormântat la mănăstirea „Cernica”, în apropiere de București. Cu puțin înainte de moarte, a fost vizitat, acasă, lângă „Mănăstirea Cașin” de către etnologul Iordan Datcu, împreună cu cercetătorul basarabean Pavel Balmuș, căror le-a povestit multe despre viața sa.

Elena Teodoreanu, fiica lui D. Balaur, a relatat, cu amănunte, despre activitatea părintelui ei: Preotul Dimitrie Balaur și ai săi...// Memoria, revista gândirii arestate (București), 1993, nr. 9, p. 27-37; Părintele Dimi-

trie cel necunoscut// Vatra veșniciei – Răzeni: Carte de familie de neam răzenean (1484-2003)/ Concepția, selecția, scenariul – Constantin Mardare, Chișinău, 2003, p. 113-127.

Se cuvine ca toate lucrările publicate (ori, posibil, unele rămase în manuscris) ale preotului și cercetătorului D. Balaur să fie adunate într-o culegere aparte și republicate/ publicate. Ajutor în sensul acesta este lista titlurilor privind lucrările lui D. Balaur, extrasă de I. Datcu din fișierul Bibliotecii Academiei Române: extrasul cu culegerea Din literatura populară a Basarabiei, publicată în „Șezătoarea”, 1929, nr. 1-2, p. 49-75; Biserici din Moldova de răsărit (București, 1934, 48 p.); Anthologhi-oanele din anul 1766: Studiu de bibliografie (extras din „Biserica ortodoxă română”, an. III, 1935, nr. 9-10); Profesorul Gheorghe Vâlsan: Un savant religios (publicat în „Biserica ortodoxă română”, anul III, 1935, nr. 9-10); O școală model: Seminarul Teologic din Chișinău sub conducerea părintelui Serghie Bejan (București, 1936, extras); Destinul unui preot transnistrean (Petru Vasilcovschi) (Bălți, 1943, 16 p.; publicat în „Biserica basarabeană”, an. II, 1943, nr. 5); Vasilcovschi (Preotul Petru), Vizite pastorale individuale/ Pref. de D. Balaur, 1943, 23 p. (extras din „Biserica basarabeană”, an. II, 1943, nr. 4).

Referințe bibliografice:

1. Iordan Datcu, G. T. Chirileanu și Dimitrie Balaur// Philologia, 2011, nr. 5-6.

2. Iordan Datcu, Dicționarul etnologilor români. Autori. Publicații periodice. Instituții. Mari colecții. Bibliografii. Cronologie. Ediția a II-a, revăzută și mult adăugită, București, Saeculum I. O., 2006.

dr. VICTOR GHILAȘ

COBZA

Cobza (Nume local: Cobuz, Copus, Lăută, Alăută) este un instrument muzical tradițional cu coarde ciupite din familia lăutei. Circulație: Instrument prin excelență lăutăresc, cobza a funcționat în mediul tradițional din Muntenia și Moldova până nu demult, în zilele noastre având o prezență din ce în ce mai rară. Descinde din el aud-ul sau l'ud-ul arab și din cel oriental kopuz. Existența la noi a unor asemenea tipuri organologice ne este dovedită din cele mai îndepărtate timpuri de iconografia bisericilor, materializată în vechile picturi murale ale mai multor lăcașe de cult creștin (în special, bisericile și mănăstirile nord-bucovinene), începând din sec. al XVI-lea. Mai multe icoane îl înfățișează pe David, cântând la cobză împăratului Saul. Același instrument este reprezentat în frescele mănăstirilor Humor (1535), Voroneț (1547), Sucevița (1606), Horezu (1692) ș.a. Cu denumirea de cobuz instrumentul este atestat în vechile scripturi. Bunăoară, în Psaltirea sfântului proroc David de Dosofoi (1673) relevă „Lăutele, cobuzele, la veselii de jocuri”. Cobza apare consemnată și în creația de sorginte orală: în poezii (Ăl cobuz de soc,/mult zice cu foc;/ăl cobuz de os,/mult zice duios;/ăl cobuz cu fire,/mult zice subțire; sau După cobză și vioară/Să scoatem hora afară.), cimilituri (Ciupercă uscată/În cui spânzurată, dezlegată de înțelepciunea populară prin cobză) ș.a. Sursele scrise cu caracter istoric,

geografic, juridic, literar, de asemenea, oferă suficiente date, care ar confirma prezența cobzei în arealul culturii muzicale instrumentale de la noi la diferite manifestări din mediul rural și citadin (petreceri, nunți, cumetrii, alte ceremonii comunitare), fapt consemnat în memoriile de călătorie ale străinilor, aflați în Moldova și Țara Românească în secolele XVI-XVII, polonezul M.Strykowski (1574), suedezul P.Strassburgh (1632), italianul N.Barsi (1633), rusul V.Gagara (1634), germanul A.Adersbash (1652), sirianul Paul de Alep (1653) etc. De asemenea, prezența instrumentului în cultura națională este atestată la 1774 în componența unui ansamblu, care urma să ajungă la palatul imperial al țarinei Ecaterina II din capitala rusă. În cuprinzătoarea lucrare Istoria Daciei transalpine (1781-1782), istoricul austriac Fr. J. Sulzer furnizează mai multe informații privitor la organologia populară, conturând profilul formației instrumentale destinată cântării la joc, în care se regăsește și cobza. În secolul al XIX-lea, instrumentul este menționat în revista germană Allgemeine Musikalische Zeitung (nr.30, iulie, 1821) ca unul din componente în alcătuirea ansamblurilor de muzică populară. Modelul instrumental tradițional, ca specific moldovenesc și muntenesc (vioară, cobză, nai), se va impune încă pe parcursul unei perioade de timp îndelungate. Prezența cobzei în formații de o asemenea con-

figurație este atestată documentar în componența tarafurilor basarabene ale boierilor Varfolomei (Județul Lăpușna), Țambal, Crușevanu (Orhei), T.Krupenski (Chișinău), I.Pruncul etc. Parte componentă a ansamblului era cobza și în tarafurile moldovene și bucovinene conduse de Barbu Lăutarul, Angheluță, Năstase, N.Picu. Se menține în componența tarafurilor din Moldova din stânga Prutului (în formațiile conduse de I.Perja, C.Marin, C.Parno) până spre sf. sec. al XIX-lea. Documentele de epocă au conservat numele mai multor interpreți-cobzari precum Stan Cobzarul, Petru Cobzarul, frații-cobzari Ivăniță, Țiru Cobzaru ș.a. Actualmente este răspândită în Republica Moldova, România, Ucraina precum și în alte țări din Europa de est.

Caracterizare: descriere, funcții, aspecte morfologice, mod de manifestare. În șirul instrumentelor muzicale tradiționale din Republica Moldova, cobza ocupă un loc aparte. În spațiul carparo-dunărean este considerat drept cel mai vechi instrument de acompaniament, dar deopotrivă cu întreținerea armoniei propriu-zise, îndeplinește și alte funcții precum cea ritmică, dinamică, parțial melodică. Exprimarea armonică în materializarea acestora este lansată în forma specifică – cea de figurare a acordului, care constă din câteva modalități distincte de completare a facturii muzicale cu elemente armonice și melodice, transpuse prin țiiturile respective.

Din punct de vedere ergologic, cobza se compune dintr-o cutie de rezonanță piriformă cu spatele convex (numită deseori în mediul tradițional „burduf” sau „bârdan”), format din mai multe „doage” din lemn de nuc sau paltin, cu fața plană, confecționată din lemn de molift. Gâtul instrumentului este unul scurt și lat, confecționat din lemn tare, fără tastieră, care se termină cu „cuiier” – loc de instalare a cuielor, răsfrânt sub un unghi obtuz spre spate. Fața de rezonanță reprezintă câmpul de vibrație cel mai intens, centrul acesteia fiind ornat cu perforații în formă pătrată sau de rozetă, iar în unele variante perforațiile iau forma unui triunghi străpuns, plasate aproape de gâtul instrumentului. Cobza este dotată cu 8-12 strune, grupe transversal în patru coruri câte două sau trei, care formează 3-4 coruri, fiind la rândul lor fixate în partea inferioară direct pe față de un cordar din lemn și în partea opusă montate în locașul cuielor din „cuiier”. Fiecare grup de coarde poate avea una mai groasă, numite de obicei „burdoai”, care sunt acordate cu o octavă mai jos față de cele subțiri. Acordajul coardelor poate să difere în funcție de regiune sau de chiar de interpret. Cel mai frecvent acordaj este cel de cvintă și cvartă: re – la – re – sol. Strunele sunt călcate cu toate degetele mâinii și ciupite cu un plectru plastifiant sau cu o pană de găscă. În muzica instrumentală, cobză adoptă formulele ritmico-armonico-melodice de tipul țiiiturilor. Tehnica acompaniamentului la cobză (în componentele ei esențiale configurative, metro-ritmice și melodice) vădește, în bună parte (la propriu și la figurat), mai multe similitudini cu cea manifestată în prestația țambalului. Resursele sonore ale acompaniamentului se îmbogățesc substanțial datorită dublării, triplării sau cvadruplării coardelor cobzei, sunetele acute ale corului respectiv, la rândul-le, fiind întărite cu octavele lor inferioare. O dată cu aceasta, timbrul specific al cobzei este impulsionat și de modul special de punere în

vibrație a coardelor prin ciupire. Natura constructivă a cordofonelor ciupite presupune un grad sporit de amortizare a oscilațiilor, astfel că odată transmisă coardelor, energia vibratorie repede se consumă, producând un sunet sec, aspru. Tehnica mano-digitală, precum și gama posibilităților materiale pe care le au la dispoziție cobzarii permit elaborarea și redarea unui număr relativ redus de nuanțe coloristico-expresive. În timpul acompanierii sunt solicitate primele trei, fie ultimele trei grupuri de coarde, prin care la o singură mișcare sunt acționate coruri cordofone pe fracțiuni de timp diferite. Rostul primordial al acompaniamentului de cobză este cel al figurării ritmice a acordului. Prevăzut în prezent cu tastieră divizată de caze metalice identice celor de chitară, instrumentul determină, în general, o sonoritate aidoma celei rezultate pe coardele deschise - puternică, dar cu o nuanță oarecum metalică, puțin mușcătoare, tăioasă. Configurația armonică schițată în jurul cobzei este discriminată de cea a țambalului prin poziția melodică a sunetelor tenace obstinate (de obicei, tonica). Acestea, în marea lor majoritate, ocupă o poziție intermediară între sunetele armonice ale acordului dispersat, în funcție de răsturnarea preferată. În țesătura armonică a construcției sunetelor obstinate se plasează la altitudinea superioară a verticalei sonore. În ultimele decenii, organofonul a fost supus unor interesante modernizări și transformări cu caracter ergologic. Întru perfecționarea calităților tehnico-expresive, instrumentul a urmat calea prelungirii gâtului și dotării limbii acestuia cu caze metalice transversale, fapt ce condiționează efectul cromatic-sonor al coardelor libere.

După cel de-al doilea război mondial, instrumentul și purtătorii lui au dispărut practic pe teritoriul Republicii Moldova. Odată cu crearea în anul 1949 a ansamblului instrumental de pe lângă Casa republicană de creație populară, care din 1949 activează pe

baze profesionale sub auspiciile Filarmonicii de Stat din Chișinău cu statut de orchestră de muzică populară, cobza apare în componența garniturii instrumentale pentru o perioadă scurtă de timp, pentru a apărea din nou pentru o perioadă scurtă în orchestra de muzică populară „Fluieraș”. După înființarea în cadrul Comitetului de Stat pentru Televiziune și Radiodifuziune a orchestrei „Folclor” (1968) cobza devine un instrument permanent în componența orchestrelor de muzică populară, opțiunea pentru ea manifestându-se și în alte formații cu statut profesionist sau de amatori din republică. Printre purtătorii actuali ai tradiției interpretării la cobză se numără artiștii din colectivele muzical-artistice profesionale din Chișinău, studenții și elevii din instituțiile de învățământ muzical-artistic de toate treptele. Unele instrumente sunt confecționate de înșiși cei ce le practică, iar altele – de meșterii populari. Sunt cunoscuți constructorii de cobze: I. Borș (Cricova, mun. Chișinău), N. Mardari (Anenii Noi), N. Dron (Gura Galbenă, r. Cimișlia) ș.a.

Bibliografie:

1. Alexandru, Tiberiu. Instrumentele muzicale ale poporului român. București: ESPLA, 1956, p.105-118.
2. Botnaru, Victor. O cobză valoroasă. În: Buletin științific. Serie nouă. Vol. 1 (14), Chișinău: 2004, p.185-186.
3. Georgescu, Lucilia. Relația lăută-cobză în picturile mănăstirești din Moldova de nord. În: Revista de Etnografie și Folclor. 12 (1967), nr.2, p.133-145.
3. Vizitiu, Ion. Instrumentele muzicale populare moldovenești. Chișinău: Literatura artistică, 1979, p.17-19.
4. Zamfir, Constantin. Contribuții la cercetarea instrumentelor populare. Cobza. În: Muzica. 3 (1953), nr. 2, p.49-53.
5. Визитиу, Жан. Молдавские народные инструменты. Кишинев: Литература артистикэ, 1985, p. 151-161.

„Fiind foarte român, Eminescu e universal”

(Tudor Arghezi)

**Festivalul internațional de muzică și poezie „Eminesciana”,
ediția a XXVII-a, Strășeni**

PAVEL POPA
Institutul de Filologie al AȘM

VERA SCHIRLIU
șef Secție Cultură, Turism, Tineret și Sport, Strășeni

Mihai Eminescu, este îngerul nostru ocrotitor, dorul de cei eterni și de pământeni, de lumesc, veracitate și viață, de tot ce posedă mai distins și sfânt neamul românesc. Din seva acestui univers s-a lansat pe mapamond pentru toate generațiile anterioare și viitoare Marele Geniu, care și-a încrucișat eternitatea cu noi și ne însoțește în viața de toate zilele, în clipe de exaltare profundă și în momente mai grele... Generația mea, dar și cele precedente sunt fidele operei lui Eminescu. Grație Marelui Poet cugetul și sensibilitatea românească au cunoscut o extindere

a orizontului lumii, al rațiunii și al simțului, prin care ne-a transformat în mod esențial, iar fără El am fi cu toții altfel...

Este bardul care numai în cei 17 ani de creație (1866-1883) a înălțat la infinit desăvârșirea poetică și filozofică românească și universală. Nu în zadar îl considerăm **Cel mai mare poet al neamului**, pentru că în opera sa Eminescu a reflectat cugetul țării în care s-a născut și a trait, aspirațiile și credințele poporului. A impus realitățile naționale în artă, în politică, în filosofie și în economie, a luptat pentru a confirma în toate manifestările geniul autentic al poporului român. El este recunoscut „**sfântul precurat al ghersului românesc**” și al celui universal prin: îmbogățirea și aducerea la ultima perfecțiune (supremă) – nerealizată până atunci – a unor expresii dinainte existente, mai desăvârșit redată; aportul personal la întregirea celor mai de seamă trăsături ale sorocului pe care-l trăiește prin elemente inutilizate ale creației sale; prin contribuția titanică la profilul absolut poetic din ultima jumătate a veacului precedent, dânsul ne-a dăruit o ultimă încununare a romantismului, fiind cultivatorul versului liber într-un profil avansat.

Mi-i dor de Eminescu – stiharul sufletului lumii... cântărețul care glăsuiește și trăiește

cu pasiunea iubirii, cu dragostea de seminție, de țară, de umanitate...

Și despre acestea mi-am dorit să cugete strășeneni mei, să-l recitească pe Eminescu și să cânte împreună cu noi, să trăiască clipe de o intensitate incomensurabilă, să-l cinstească – simbol al eternității și izvor nesecat al slovei românești. Pentru că Domnul Eminescu întruchipează etalonul plinar al universalității. „Când va răsări acest Luceafăr pe cerul Daciei, bătrânii ei vor întineri de bucurie, fetele ei vor corona cu flori pe îngerul care va cuteza a lua vâlul străin ce le întunecă, feciorii-i vor purta în triumf ca pe un mare erou, care au șters macula străină de pe numele românesc, poporul îi va da eterna memoria cu mormânt de neuitare pe care i-l va înălța inima sa, cea recunoscătoare, ca restauratorul tinereților limbei sale” (Simion Bărnuțiu, 1853).

Fiind profund remarcată de aportul oamenilor cu suflet mare adus la realizarea acestui semnificativ eveniment spiritual al pământenilor mei strășeneni – Festivalul de muzică și poezie „Eminesciana”, ed. a XXVII-a, doresc întregului neam românesc să nu-și părăsească rădăcinile de la care s-a avântat în viață – rădăcini stropite cu seva versului eminescian și mă închin din suflet.

Mi-i dor de Eminescu!

Ultima duminică a lunii iunie a devenit o cutumă scumpă pentru băștinașii raionului Strășeni. Tradițional, 26 de ani consecutiv, 2013 fiind cel de al 27-lea an, Consiliul raional Strășeni, Secția Cultură Tineret și Sport Strășeni, primăriile din raionul Strășeni, Federația SINDASP, Casa raională de cultură Strășeni și Biblioteca Publică raională „M. Sadoveanu”, organizează în această zi **Festivalul Internațional de Muzică și Poezie „Eminesciana”**, cu participarea Uniunii Scriitorilor, Academiei de Științe, a artiștilor profesioniști și amatori, a oamenilor îndrăgostiți de opera celui mai mare poet român Mihai Eminescu – bard universal.

Ediția a XXVII-a – 2013 s-a desfășurat la 30 iulie, într-o duminică cu multă ploaie, fulgere și trăsnete de par-

că natura ne pedepsea pentru unele greșeli inconștiente. Drumul de la Chișinău până la Strășeni mi s-a părut foarte lung și supraîncărcat de mașini care circulau cu o viteză redusă. Cristi, amicul meu de la „Realități culturale”, un băietan de vreo 21 de ani imi mărturisea că așa ceva n-a mai întâlnit în viața lui, eu în sine confirmam acest lucru – de parcă venise potopul și era sfârșitul lumii. Ajunși la Strășeni, la Casa raională de cultură, părea că am coborât într-o altă lume. Holul instituției semăna cu un furnicar, cu oameni prinși fizic, dar și cu sufletul într-o horă de nu-ți venea să crezi ochilor. Melodiile de joc ale fanfarei emanau dispoziție de sărbătoare, atât de firească și autentică de îți cânta inima de bucurie. Atât eu, cât și colegii mei Mariana Cocieru și Cristi Șarban ajunsem a fi martori oculari la dezvoltarea scenelor dintr-un basm cu Feți Frumoși și Ilene Cosânzene care îl proslăveau pe Zalmoxis, zeul suprem al geto-dacilor – străbunii noștri. Și într-adevăr, impresiile noastre nu au dat greș, toată lumea – copii, tineri și vârstnici și-au împletit gândurile și dorințele asemenea unui colac pentru icoană, radiind a miros dulce de pâine coaptă pe vatra cuptorului, au predispus lumea bună la succesul acestui eveniment – sărbătoare a neamului deja înveșnicită. Și chiar să fi fost venit din alte universuri, tot nu ai fi răbdat ca să nu te prinzi în hora neamului eminescian, care plutea cu atâta mândrie pe aripile cerului rugându-l pe Luceafărul poeziei noastre, Mihai Eminescu, să-și coboare în jos privirea. Toți doreau să-i comunice Marelui liric că la Strășeni, în incinta Casei raionale de cultură, are loc ceremonia de comemorare a Măriei sale, menită să-i evoce respectul și dragostea noastră, să-i promeveze opera, să exalte națiunea și să mai adauge o piatră prețioasă la temelia unității de neam – lucru sfânt pentru un popor care-și respectă trecutul, păstrează cu mult har prezentul și aspiră într-un viitor fericit.

Ba chiar și meșterii populari, sosiți din tot raionul, au transformat încăperea în Casa Mare cu icoane, broderii, croșetări, port popular, prosoape de nuntă, băsmăluțe de

mire și mireasă, colaci, hulubași, pupeze și multe alte obiecte manuale care te făceau să te simți fericit în gospodăria țărănească a neamului unde fiecare creație își are locul și semnificația sa, iar sufletul omului este acel atotputernic care te ademenește să te contopești întru totul cu modul de viață al românului de-o veșnicie.

Dar, ce mai la deal, la vale – vorba gospodarului, pe neobservate, spiritul artistic din hol a trecut pe scenă. Spectatorii și-au ocupat locurile în sală, căci, mărturisesc, era lume de peste lume și toți cu sufletul la gură, de parcă eram la prima Mare Adunare Națională unde Tricolorul și

gândul bun erau Dumnezeuul sărbătorii. Eram mându de națiunea mea și mă gândeam că nu s-a născut popor care să fie în stare vreodată să ne lovească și să dispară neamul. Nu, noi suntem mai puternici decât orice și oricine, pentru că ne iubim ca frații graiul și plaiul, credința și păstrăm cu atenție omenescul din noi, dăruindu-l celor care ne respectă și ne are de oameni – vorba poporului. Adevărata predilecție față de opera Marelui romantic a generat din vocile deosebite ale Corului unit, dirijat de Grigore Pascaru, care au interpretat piesa „Eminesciana” – imnul sărbătorii, din elogiile aduse de domnii: Petre Volosciuc, președintele raionului Straseni, Vera Schirliu, șefa Secției Cultură, Turism, Tineret și Sport, Vlad Cintar, președintele Federației SINDASP, Valentina Casian, primarul or. Strășeni, academicianul și scriitorul Valeriu Matei, directorul Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu”, scriitorul Nichita Danilov și prezentatorii Zinaida și Ion Condră. Sărbătoarea a fost onorată și de către frații de sânge și spirit românesc din or. Brăila, România, dar și de multă lume venită din diferite colțuri ale Basarabiei, împătimită de dor de Eminescu.

Punctul culminant al sărbătorii a fost exaltarea Nemuritorului Eminescu de către formațiile artistice, interpreți, declamatori etc. Rând pe rând, ei au îngânat cu glas domol, uneori murmurător și cugetat romanțe de Eminescu și au trilit cântece de joc și de viață de vârsta lui Eminescu, au horit, i-au consacrat recitaluri și au citit din creația poetului îndrăgit. Ne-au îmbobocit ochii în lacrimi când ne-am amintit de Ion și Doina Aldea-Teodorovici, Ion Vatamanu,

Leonoda Lari, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi și a. – înaintași și mari personalități ai românismului, lucru de multe ori uitat de unii dintre noi... Formațiile artistice și interpreții s-au învrednicit de diplome, seturi de cărți, bucle „Eminesciana”, covorașe cu chipul lui M. Eminescu și premii bănești. Părăsind scena, formațiile artistice cântau: „Pe lângă plopii fără soț”, „Sara pe deal”, „Ce te legeni, codrule”, „De-aș avea”... – clipe de înaltă mărinimie, adevărat patriotism, momente atât de aproape conștiinței noastre...

A fost un festival asemenea Icoanei dătătoare de minuni, de viață, de noi speranțe, de respect și dragoste față de oamenii iluștri ai neamului, de credință în bunul Dumnezeu.

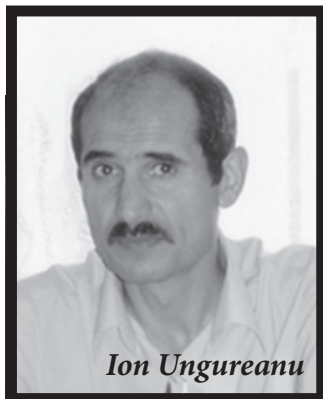
Un eveniment național cu o lumină și culoare divină de înaltă și aleasă ținută, care ne-a dovedit pe tot parcursul că Tricolorul ne este crezul și la bine și la rău, iar Eminescu este integritatea națională. A fost o sărbătoare dumnezeiască a limbii române, a bucuriei, a înțelepciunii și a dorului de Eminescu – poetul simbol al sufletului românesc.

Scrisoare în veșnicie...

lui ION UNGUREANU

23 iulie, 2013, or. Cricova

Ion Ungureanu

Ansamblul de dans popular „Vântuleț”, Bălți.

Călușarii — Străjerii lui Ion Ungureanu

Salut Ion,

de nenumărate ori încercam să-ți scriu câteva rânduri, dar ochii mi se împânzeau cu lacrimi, inima începea să-mi tulbure interiorul și de fiecare dată rămânea scrisoarea nefinisată. De ce oare?

Știu!

Știu că acolo unde ești – în împărăția cerului, lângă Dumnezeu, viața este diferită, nu ca la noi – așa zice lumea, dar nimeni nu poate spune exact. Și poate te simți singur, înstrăinat, fără veștile pământeste? Ori tu, odată cu răsăritul soarelui, în fiecare dimineață te trezești și vii în ospetie pe la noi, să ne vezi ce facem, cum o mai ducem? Treci pe la casa părintească din Tocuz, Căușeni, apoi pe la Bălți și-ți vezi familia, prin Rusia pe la fiica cea scumpă și îndepărtată de tine, apoi îl urmărești pe Sergiu, că te interesează

cu cine se are de bine? Vii la Palatul de cultură și cerește îndemni sutele de copii – patrioți ai neamului, dansatorii *Vântulețului* să frecventeze repetițiile, să se dedice dansului popular, pentru a transmite spectatorilor crâmpie din tradiția noastră seculară și te oprești pentru mai mult timp acolo sus, la etajul trei, în sala de dans, unde sufletul tău respiră adânc și deslușit, unde ideile tale sunt realizate în viață, unde repertoriul care l-ai dăruit ansamblului *Vântuleț* a prins demult aripi de horă, făcându-i pe privitori să se bucure cu lacrimi în ochi de farmecul și mândria dansatorilor. Apoi vizitezi prietenii... Cred că ai fost și pe la mine... Eu nu mai muncesc acolo unde mi-am consacrat viața și tinerețea, de câțiva ani locuiesc la Cricova, îmi este bine. Ansamblul meu *Moldovița*, cred că îți amintești participările noastre la festivalul inițiat de tine *Cine joacă horele?*, muncește cu

sânguință la promovarea dansului nostru, că dacă n-o vom face noi, cine alții?

Ioane!

Am fost luna trecută, cam pe la începutul ei, într-o duminică, la Cimișlia, la Festivalul dansului popular în memoria scumpului nostru profesor și prieten, mare coregraf al neamului – Ion Bazatin. Dumnezeu să-l ierte și să-i fie țărâna ușoară!... A plecat dintre noi prea devreme... Poate voi vă întâlniți și sfătuiți adesea sau mergeți în ospeție unul la altul... Acolo m-am întâlnit și cu membrii ansamblului *Vântuleț* – frumoși la chip și la suflet, grijulii, tandri și mândri, îmbrăcați în costum popular, jucau pretutindeni: la parada portului popular, în culisele scenei, în scuarul Casei de cultură și când au apărut în scenă, cu farmecul și pitorescul lor deosebit, au transformat spectacolul într-o horă a satului – asemănătoare horelor la care tu împreună cu fratele tău cântați, o horă de la baștina ta, care te-a vrăjit cu pașii ei frumoși și originari și te-ai convins că talentul tău trebuie realizat în coregrafie. Nu știi, poate nu am dreptate... Dar, așa vreau să cred, pentru că montările scenice ale tale constituie fondul de aur al *Vântulețului*, foarte frumoase ca imagine artistică, adevărate revitalizări ale horelor noastre țărănești care se mai organizează sporadic prin unele sate, atrăgătoare prin faptul că se prinde în joc tot neamul și fermecătoare prin pașii autentici, stilul și caracterul de interpretare: lin ca alunecarea lebedei pe apă, tandru și gustos ca primul sărut, iute și virtuos ca noi înșine – neam de gospodari, muncitori și buni de veselie. Acestea și mai multe trăsături naționale am conștientizat eu în dansurile montate de tine. Și, să nu uit, *Hora fetelor*, fixată de tine, reprezintă doina de jale, dar

și de fericire, înmiresmată cu multă dragoste de codanele noastre – îngeri cerești, flori de busuioc, împărăția dorurilor noastre, mângâierea familiei și căldura focului din vatră, dulceața și mirosul pâinii de la icoane... ochii iubitei și sufletul mamei – trăsături proprii felului tău de a fi... așa te țin minte eu și alți coregrafi.

M-am întâlnit și cu Victor Moraru, Ion Neagu, Ion Cirimpei, îi ții minte... ei au dansat la *Vântuleț*, pe timpul tău. Victor este conducătorul ansamblului *Miorița*, un Ion – al *Florii de tei*, iar celălalt – al *Vântulețului*, sunt cei care cu demnitate și convingere desăvârșită pășesc pe calea edificată de tine... – arta dansului popular...

Auzi Ioane!

Ion Cirimpei mi-a mărturisit că pe 8 august, împreună cu mai mulți dansatori dintre cei mai vârstnici și actuali, vor veni la tine în ospeție. Te rog mult să-i aștepți, să fii acasă, să ieși în ogrăjoara ta îngrădită cu plasă de fier și să le deschizi poarta, ca ei să între, să te vadă și să te întrebe ce mai faci... Și să nu le spui că eu le-am divulgat secretul. Poate ar fi și mai bine să-i inviți în ospeție și pe neobosiții, mult îndrăgiții coregrafi: Ion Negară, Gheorghe Forțu, Pavel Andreicenco, Ion Bazatin, Nicolae Lupov, Tudor Cecati, Ion Musteață, pe foștii tăi dansatori care ți-au urmat calea și să sfătuiți despre soarta dansului popular național, care, din păcate, a devenit un subiect uitat. Sau să vă prindeți într-o bătăută așa cum o făceam pe la seminarele republicane..., sau poate..., nu știi cum ar fi mai bine... Și Elena Crețu de la Râșcani, și Nadea Gorpîn de la Soroca, noi toți încercăm adesea să discutăm cu tine, dar... nu ne auzi sau ești prea ocupat..., poate ești supărat pe noi că prea rar ne aducem aminte de tine?

Nu te supăra, te rog...!

Dacă îți pare scrisoarea mea prea lungă și plictisitoare – iartă-mă... Sincer să fiu, nu știu ce să fac cu dorul de voi... mânca-l-ar norocul și veșnicia!

Iar dacă ți se pare prea tristă, atunci vreau să știi că multe am a-ți povesti și și prea multe mă frământă, dar ți-am mărturisit atât cât am reușit... vezi și tu...

Ioane!

Eu, nu-ți cunosc adresa și scrisoarea ți-am expediat-o aseară, când asfințea soarele, pe una din razele lui, ca toată noaptea să aibă când te găsi.

Știi că nu-mi vei răspunde, dar veșnic vom sfătui cu sufletul tău prin lumina stelelor, prin zâmbetul lunii, prin căldura soarelui – care de veacuri veghează hora neamului străbun.

Cu profund respect,
Pavel Popa

Balsamul

unui refugiu

GHEORGHE NICOLAESCU,
Șef Cabinet Metodic,
Ministerul Culturii

V ara ne oferă ocazii de care profităm domnește, depozitând în vizorul memoriei noastre alergări gălăgioase din jocurile de copii: de-a mijatca; de-a ascunselea sau voiajele familiare: la mare; la munte ...un arsenal înșirat în infinitul ocupațiilor de copii – toate pastelate în culori vii și dantelate cu patos zburdalnic. Aceste prețioase activități, axate în motto-ul timpului estival, ne avizează, că vara își piaptână coafura dogoritoare și se pregătește de transmiterea estafetei. Măine-poimâne, din scuarul astral va coborî mănoasa toamnă și la gurarul ei se va desfăce un *ronde-vous*, unde gentilețea cadrelor didactice, fără astrograme și numerologii, vor invita în câmpul de manevră artistică pe toți cei, care au nevoie de alint și vor să împărtășească vibrațiile academice ale artelor studiate în cele 108 instituții de învățământ artistic complementar.

Da, uneori mai rămânem ostatici tentativelor timpului de astăzi, unde mass-media, atât de galant și compătimitor, ne aduc pe tava realitățile vieții din spatele culiselor: șiruri de castele luxoase în zone rezidențiale, atacuri raider în lanț, delapidări și reglări de conturi, universuri paralele etc. Glume sau realități – toate rămân scrise într-un limbaj cifrat, și nici nu cunoaștem care este atitudinea copiilor noștri visavi de acești actori „împărătești”, care probabil, la timpul

potrivit nu au practicat nici un gen de artă. Și dacă ar exista cineva din „potențialul împărătesc”, care să fi trăit un anumit gen de artă, l-am întreba și noi: de ce copiii, care pun speranță în arta pe care o îmbrățișează, deja visează să plece din Țara Doinelor, din Țara lui Eminescu, unde Lacul albastru și Codrii seculari își îngeamănă frenetic existența de veacuri?

Dacă am putea da frâu imaginației și să rămânem în acest registru, oare în ce culori ar reliefa copiii această imensă năpastă, care vestește viitorul generațiilor în creștere? Curcubeul stilat în palma cerului oferă doar șapte culori și nu știu dacă vreo una din ele s-ar potrivi la reflectarea „minunilor” din țara care pășește dârz spre Comunitatea Europeană. Ne mândrim desigur, că într-o țară săracă, unde băntuie repulsiva „criză economică”, echipe de frunțași cu titlul onorific „milionar” și miliardar” își înrădăcinează roadele mănoase. O fi și această coeziune una privată, chiar dacă există un raport de mare cordialitate, însă complacerea materială nu valorează în aura adevăratei arte.

Dar, să ne apropiem de înălțimea geniului copiilor, pentru care astăzi, cunoașterea artei e un proces de acumulare a cunoștințelor, deoarece mâine-poimâne studiul artelor va deveni o pasiune și nu vom mai putea lua nici odată locul copiilor de „lord of the dance”. Pentru a risipi orice îndoială,

să tratăm cu vitalitate și să câștigăm custodia copiilor, iar atitudinea statului față de ființele cu care ne intersectăm să devină un model patern.

Discrepanțe în societate sunt și le cunoaștem la nivel de fază lungă, sau posibil și de scurtă, însă avem cuvinte celebre și de admirație pentru mobilitatea, motivarea și afirmarea copiilor în arta educativ-artistică, deoarece au o factură și o energetică calorică, iar noi, dascălii trăim într-un mediu viu și senzual.

Pentru a stârni admirația ochilor și predilecția auzului, sperăm ca și în anul de studii 2013-2014 steaua incendiară a Artei să ne surprindă în compania galantă a educației artistice. Tot cu aceeași tandrețe și stofă de in ca a Madonei Sixtine va comunica prin telepatie cu vizorul însetat al tuturor artiștilor, aflați în ascensiune, iar timpul grăbit și ireversibil ce-și joacă rolul și primește aplauze, să ne ofere momentul festonului de flori pentru toate cadrele didactice.

Deoarece Învățământul artistic nu are limită și nici timp gradat, aici găsim balsamul refugiului poetic:

„*Dormisem într-un tub de nai pe la chindii și mă-nvelea un cânt sonor...*”

IRINA BOGATAIA,
prof. de pian, grad didactic superior
Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”

PRIMĂVARA copiilor talentați

Festivalul-concurs internațional de Arte pentru copii și tineret din Cehia, desfășurat în luna mai, curent, a reunit sute de talente cu vârste cuprinse între 8 - 25 de ani din Rusia, Georgia, Republica Moldova, Turcia, Ucraina etc., și a oferit o frumoasă oportunitate de promovare a solilor noștri dotați de la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”, Academia de Muzică Teatru și Arte Plastice, Școala de arte „A. Stârcea”, Liceul „Ciprian Porumbescu”.

Evenimentul s-a desfășurat sub patronatul Ministerului Educației, Tineretului și Sportului al Republicii Cehia, Comisiei pentru Cultură a Primăriilor Praga și Teplice, regiunii Boemia de Nord, Parlamentului European și al Ambasadei Federației Ruse în Cehia, organizat de Fundația de caritate „Forumul internațional de Tineret” (or. Praga). Festivalul a avut drept obiective: identificarea, selectarea, promovarea și valorificarea potențialului creativ al copiilor și tinerilor, conservarea artei populare autentice, dezvoltarea profesională a echipelor de creație și a interpreților soliști. Concurenții au fost evaluați de un juriu independent format din personalități distinse din domeniile cultură, artă, cadre didactice, interpreți, reprezentanți ai structurilor guvernamentale din Cehia, printre care: Președintele juriului la coregrafie - magistra Miroslava Peshikova, Artistă a Poporului; Președintele juriului „Canto și interpretare instrumental” - Ian Mario Dobrodinsky conf. univ., dirijor de onoare al Filarmonicii din Bratislava.

Și de această dată interpreții și colectivele artistice din țara noastră au reușit să impresioneze atât juriul, cât și publicul spectator. Calitatea prestației noastre o demonstrează rezultatele obținute:

— **Laureați și deținători ai diplomelor de gradul I** au devenit un număr impunător de elevi de la: Școala de Arte „A. Stârcea”: Ansamblul de acordeoniști (cond. L. Știuca, E. Matei.); Nicolae Știuca și Radu Rățoi la două compartimente „acordeon și xilofon” (prof. P. Știuca, L. Pelin, I. Bahov); Nicolae Sava (xilofon, prof. I. Bahov); Andrei Garmarț (trompetă, prof. I. Guțu); Felicia Boico (pian, prof. I. Bogataia); Cristian Cebotari (canto, prof. L. Ungureanu); Nichita Macheev (chitară, prof. V. Căsa); Andrei Țurcan, Cristian Chișlari, Emanoil Ibrian și Ion Crețu (acordeon, prof. P. Știuca).

— **Deținători ai diplomelor de gradul II:** Olga Guțuleac (pian, CM „Ștefan Neaga”, prof. I. Bogataia); Iulian Cebanu și Lev Solomonovici (acordeon, ȘA „A. Stârcea”, prof. L. Evstigneeva); Diana Voronețcaia (pian, prof. N.

Nețic); Alexandru Bolganschii (clarinet, prof. S. Dujă, LM „Ciprian Porumbescu”).

— **Deținători ai diplomelor de gradul III:** Colectivul teatral „Avante” de la ȘA „A. Stârcea” (cond. I. Baran), Elizaveta Coroli (pian, prof. I. Bogataia) și Gheorghe Adam (acordeon, prof. P. Știuca).

Desigur, succesele concurenților noștri au fost stimulate totalmente de valoroșii maieștri de concert - D. Matei, A. Larionova și Șt. Luțenco.

Elevii noștri au fost aplaudați în cadrul concertelor de gala susținute în or. Berlin, Praga și Teplice. Ne-a bucurat buna organizare a acestui emoționant eveniment, evoluările, repetițiile, excursiile în orașele Viena, Praga, Berlin, Drezen și alte activități derulate foarte dinamic, comunicarea, scimbul de experiență în domeniul educației muzical-artistice.

Participarea la asemenea evenimente ne permite să promovăm elevii, să-i încurajăm în vederea dezvoltării potențialului de creație.

Republica Moldova are talente cu care se poate mândri pe bună dreptate!

GRĂTIEȘTI—

sat frumos din povești

ANA CIOBANU
bibliotecară, Grătiești

Botnaru. A cucerit inimile noastre și mult stimata interpretă, profesoară de canto a Școlii de arte din sat dna M. Țărnă, care împreună cu discipolii săi ne duce fama satului și peste hotarele țării. Ștafeta artistică a spectacolului a fost susținută de evoluarea tarafului Școlii de arte condus de dl T. Trigubencu, care se bucură de o mare popularitate în sat. Am rămas uimiți de măiestria dansatorilor, care prin mișcările lor ritmice ca niște adevărați profesioniști, conduși de către coreograful școlii de arte A.Samoil ne-au produs lacrimi de bucurie. Iar Igor Cuciuc cu cântecul „99 de cumetri” a pus lumea pe jăratec unindu-ne într-o horă, unde s-au întrecut de la mic la mare.

Hramul localității a ținut trei zile – așa-i datina străbună și în fiecare seară hora satului a fost îndemnul de a mai uita din unele nereușite și de a gusta din feericul dansului popular. Și pentru aceasta le mulțumim flăcăilor satului.

Hramul satul și alte sărbători de suflet ca: Anul Nou, Dragobete, Ziua internațională a Femeii, Ziua Victoriei și Ziua internațională a Copiilor etc, au avut viață datorită străduinței și responsabilității primarului de Grătiești Dl Andrei Florica – omul care a reînviat satul prin inteligență, responsabilitate, omenie și o cumsecădenie de neîntâlnit, descurcarea și săritor la bine și la nevoie, așa cum îi stă bine unui gospodar cu rădăcini de viță aleasă din ambele sate – Grătiești și Hulboaca. Deviza lui dar și a tuturor locuitorilor ambelor sate este: să menținem ordinea, curățenia, ca satul să devină un sat curat și frumos amenajat, iar sărbătorile, obiceiurile și tradițiile neamului să le respectăm, promovăm și să le păstrăm ca ochii din cap.

Grătiești – situat în preajma Chișinăului, localitate bogată, frumoasă, cu oameni harnici și gospodari și foarte primitivi, păstrează cu sfințenie obiceiurile și datinile strămoșești și le transmit din generație în generație pentru identitatea neamului.

Recent, în luna lui cireșar, în ziua de Sfânta Treime sau Duminica Mare, localitatea noastră a sărbătorit Hramul satului. Tradițiile Hramului nostru fiind seculare au îndemnat băștinașii să atârne la streșina caselor și la porți crengi de tei, de nuc și corovatic - simbol al purității, sănătății și a ocrotirii de rele. Și nu sau lăsat mult așteptați oaspeții - rudele, prietenii, cunoscuții și cei dragi.

Oaspeți de onoare au fost deputații parlamentari domnii D. Diacov, V. Guma și M. Șoican, ministrul tehnologiei informaționale și comunicare dl P. Filip, vice ministrul construcțiilor și dezvoltării regionale dl A. Zolotcov și mai mulți primari din suburbiile mun. Chișinău.

Scena sărbătorii a simbolizat „Casa Mare a Grătieștiului”, unde cu respect și atenție deosebită au fost primiți toți cei care au venit să fie cu noi la acest eveniment de mare anvergură.

Sărbătoarea a fost declarată deschisă de către dl Andrei Florica, primarul nostru,

care ne-a felicitat din suflet și ne-a înștiințat despre ultimele realizări efectuate cu succes: finalizarea proiectului de canalizare (28 de km); construcția drumului și a trotuarului care duce spre grădinița nr.1 din Grătiești; amenajarea străzilor și a trotuarele din centru satului; construcția străzii I. Creangă din s. Hulboaca. Dl primar a mai comunicat sătenilor și despre un alt proiect referitor la canalizare și construcția drumului (10 km), dar și despre finisarea proiectării apeductului a 10 străzi din cartierul nou al satului Grătiești.

Locuitorii satului au fost felicitați și de oaspeții de onoare, care în salutarile lor au menționat mai multe lucruri interesante și au apreciat toate expozițiile vernisate cu calificativul - izvor nesecat al tradițiilor strămoșești.

Sărbătoarea a continuat cu un spectacol de zile mari susținut de fanfara Școlii de arte, dirijor dl N. Duca, directorul acestei instituții. Apoi ne-au înduioșat sufletele cu un buchet de melodii alese îndrăgii artiștii M. Iliuț, L. Părau – voci ferme, cătoare și dătătoare de lumină divină, adevărate talente hărăzite cu frumusețe, autenticitatea și originalitatea melosului popular. Ne-au descrețit frunțile scenetele umoristice prezentate cu atâta măiestrie artistică de către actrițele E. Râbciag și E.

VITALIE ROTARU,
președintele raionului Criuleni,
președintele Comitetului de Organizare al FIF „Meșterul Manole”

Stimați prieteni!

Vă salut cordial și Vă felicit respectuos cu ocazia evenimentului cultural remarcabil din viața raionului nostru — Festivalul internațional de Folclor „**Meșterul Manole**”, ed. a X-a.

Pornind din anul 1993 încoace, la Criuleni, pentru a zecea oară se adună cei mai talentați dansatori și coregrafi din Republica Moldova și de peste hotarele ei.

Pentru noi este o deosebită mândrie și o ocazie nemaipomenită de a face cunoștință lumii tezaurul cultural și ospitalitatea deosebită a neamului moldovenesc.

Anul 2013 pentru Festivalul „**Meșterul Manole**” este unul jubiliar, împlinește 20 de ani.

Cu această ocazie Comitetul de organizare al Festivalului a decis să invite colective artistice din zece țări prietene: România, Rusia, Belarus, Ucraina, Italia, Lituania, Estonia, Bulgaria, Turcia, Polonia — adevărați mesageri și promotori ai artei coregrafice.

Folclorul, ca artă, unește popoarele de pe mapamond, limba lui fiind pe înțelesul fiecăruia.

Sunt ferm convins că ediția jubiliară, a Festivalului „**Meșterul Manole**” își va realiza menirea — va contribui la dezvoltarea relațiilor culturale și economice dintre popoare, la dezvoltarea artei coregrafice, va descoperi noi talente inedite, va dărui spectatorului întâlniri de neuitat cu tezaurul neseecat și bogat al dansului și cântecului popular de pretutindeni.

Festivalul „**Meșterul Manole**” este o frumoasă sărbătoare a vechilor prieteni care de 20 de ani apropie popoarele țărilor participante prin promovarea valorilor culturale naționale și aduce un aport deosebit la dezvoltarea fructuoasă a relațiilor bilaterale în toate domeniile vieții.

Din toată inima Vă doresc succese de creație, iar publicului — dispoziție de sărbătoare și impresii frumoase de neuitat.

La mulți ani Festival!

VALENTINA BOBEICO,
directorul FIF „Meșterul Manole”, ed. 2011, 2013

Înființat în anul 1993 sub egida Consiliului Raional Criuleni și organizat de Secția Cultură și Turism în colaborare cu Ministerul Culturii, Administrațiile Publice Locale și agenții economici, Festivalul internațional de Folclor „**Meșterul Manole**” împletește istoria raionului cu inestimabilul tezaur al creației populare timp de 20 de ani...

În acest sfârșit de august, Măria sa Folclorul din nou poposește pe acest picior de plai, situat pe mal de Nistru și binecuvântat de Dumnezeu, unde ștabela străvechilor tradiții ale cântecului și jocului popular, dar și ale meșteșugăritului este dusă spre înălțimi și pusă în slujba artei populare.

Istoria Festivalului „**Meșterul Manole**”, scrisă de-a lungul anilor de către Vladimir Ciobanu, Parascovia Munteanu, Gheorghe Golban, Ion Simon, Claudia Șerșun, Grigore Savin, Grigore Sârbu, Dumitru Simon, Elena Frumosu, Elena Scifos, Gheorghe Pațanov și nu în ultimul rând, de colegii mei de la Secția Cultură și Turism și instituțiile subordonate: Centrul Raional de Cultură și Tineret „Gr. Sârbu”, Biblioteca Publică Orășenească „T. Isac”, Muzeul de Istorie și Etnografie, Criuleni își va completa conținutul încă cu o filă, care, va rămâne în memoria criulenenilor ani în șir.

Ediția a X-a, jubiliară, organizată în perioada 24-29 august, 2013, va întruni în premieră pe scena Festivalului, mesageri autentici al spiritualității fiecărui popor: român, rus, belarus, ucrainean, italian, lituanian, estonian, bulgar, turc și polonez.

Mulțumesc colegilor de breaslă și tuturor oamenilor de bună credință care, prin implicarea lor la organizarea ediției jubiliare, vor oferi criulenenilor și oaspeților clipe frumoase și pline de relaxare spirituală.

Mult succes formațiilor artistice de amatori și meșterilor populari din țară și de peste hotare.

Cu siguranță, Festivalul internațional de Folclor „**Meșterul Manole**”, vorba dnei Parascovia Munteanu, prim-director și „**Nașa**” acestuia Festival, este Steagul Culturii Criulenenilor.

Fie ca tînăra generație să-l țină în permanență cât mai sus.

Bun venit Festival!

„Alexei Mateevici — poet al limbii și credinței”

Cu ocazia împlinirii a 125 ani de la nașterea poetului Alexei Mateevici, Biblioteca Publică orășenească „T. Isac” din Criuleni a desfășurat medalionul literar și expoziția de carte „Alexei Mateevici – poet al limbii și credinței”. Cititorii au făcut cunoștință cu creația lui Mateevici, poet reprezentativ al sec. XX, autorul celui mai frumos *imn dedicat limbii materne*. Deși a trăit doar 29 ani, a lăsat în urma sa o importanță moștenire literară.

Participanți au fost elevii cl. a IX „b” de la L.T. „Boris Dânga”, împreună cu profesoara de limbă și literatură română dna Veronica Cojușneanu și elevii Școlii profesionale cu maistrul Larisa Gașper. *Eduard Bulat, Gheorghe Lungu și Dorina Titei ne-au făcut o excursie imaginară prin locurile legate de viața și activitatea poetului-preot Alexei Mateevici.*

Primele sale poezii se impun prin caracterul lor social, de revoltă, determinat în mare parte de condițiile istorice în care au fost scrise: *Cântecul zorilor, Țăranii, Țara, Eu cânt* – deși se deosebesc între ele în unele privințe, formează un singur ciclu. Au recitat versurile „Țara” - Adrian Proca, Marin Mardari - „Cântecul zorilor”, Ana-Maria Dumitrașco - „Eu cânt”, Diana Corețchi - „Țăranii”.

Despre viața și activitatea lui A. Mateevici ne-a reletat și preotul Nicolae Ciobanu, președintele departamentului mitropolitan relații culturale, parohul bisericii din Cruglic, Criuleni, membru al *Astrei*, Criuleni, care a spus: „Dacă sar naște azi, în lumea noastră teologizată, Alexei Mateevici ar refuza la internet și ar reveni la carte, îndemnând elevii să facă același lucru, să citească și să facă fapte bune”.

Preotul Vasile Pistrui parohul bisericii din Criuleni, spunea că: *viața*

lui Alexei Mateevici este un exemplu de prețuire și apărare a valorilor neamului și ar trebui să fim mai aproape de ideile spirituale, dar nu numai de ideile materialiste.

Alexei Mateevici s-a născut poet! Înzestrat de natură cu o închipuire strălucită și cu o inimă simțitoare, el și-a revărsat tainele sufletului de preot în mai multe opere, două dintre ele fiind *Cântecul clopotului și Îngerul și mironosițele*.

La 25 mai 1917 a avut loc istoricul Congres al învățătorilor moldoveni din Basarabia, Mateevici a ținut unul dintre celebrele sale discursuri patriotice, militând pentru utilizarea limbii române în toate sferile vieții, în special în școală și biserică, „Să ajungem de la limba noastră proastă de astăzi la limba literară românească”.

NATALIA POPRIȚAC,
bibliotecar-bibliograf, BPO „T. Isac”

materialul despre viața și activitatea lui Alexei Mateevici, asemuită unui fulger pe timp de vară – a luminat pentru scurt timp cerul plin de nori și a intrat în pământ... Din păcate, a trăit mult prea puțin pentru talentul pe care i-l-a dat Dumnezeu... Dar scli-pirea geniului său literar continuă să lumineze sufletele noastre și astăzi.

În memoria poetului Alexei Mateevici a fost oficiat un Tedeum de preoții Nicolae Ciobanu, Vasile Pistrui și Tudor Vrabie.

Limba noastră nu a fost pentru poet o poezie ca oricare altele, ci mai degrabă un *manifest* prin care-și exprima convingerile și aspirațiile sale, atitudinea sa față de evenimentele tumultuoase ce se desfășurau în acel an, devenind curând și unul dintre cele mai înălțătoare cântece patriotice, peste ani Imn de Stat al Republicii Moldova

A urmat *victorina literară*, prezentată de dna L. Frumosu, președinta ASTRA Criuleni, care a consolidat

„Cei care nu recunosc că limba pe care o vorbesc este limba română, sunt niște „mioare rătăcite” și că foarte mulți și-ar dori, peste 125 ani, să-și amintească și de faptele lui, așa cum își amintesc acum de cele ale lui Alexei Mateevici” a spus la finele evenimentului Vitalie Onișciuc, primar de Criuleni.

Fanfara Argintie — 2013

În zilele de 22, 23 iunie 2013, de Duminica Mare, orașul Soroca a fost gazda Festivalului – concurs național „Fanfara Argintie”, ediția a XIII-a, organizat de către Consiliul Raional Soroca, Secția Cultură și Turism, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial a Ministerul Culturii. Frumoasa tradiție de a puiezi valea râului Nistru de sunetele orchestrelor sosite din toate colțurile republicii s-a înrădăcinat bine aici, urmărind scopul de a populariza muzica de fanfară și a revalorifica formele tradiționale de interpretare a muzicii folclorice, valorificarea muzicii tradiționale de fanfară și de promenadă, perfecționarea măiestriei interpretative, îmbogățirea repertoriului fanfarelor. Și în acest an mulți și-au dorit să participe la acest frumos, important și inedit eveniment cultural.

În cadrul Festivalului „Fanfara Argintie” au participat 17 fanfare din republică, selectate în cadrul atestării formațiilor artistice „model”. Publicul spectator a asistat la o paradă elegantă a fanfarelor concurente și la programul propriu-zis din incinta Palatului orașenesc de Cultură. De această dată, au concurat fanfarele de la LT „N. Iorga” din Chișinău, din Zaim (Căușeni), Colicăuți (Briceni), Hârbovăț (Anenii-Noi), Holercani (Dubăsari), Zăicani (Râșcani); din Orhei, Glodeni, Rezina, Comrat, Slobozia-Mare și Vadul lui Isac (Cahul), Măgdăcești (Criuleni), Sângerei, Șoldănești, Cimișlia, și bineînțeles, de la Palatul de Cultură din Soroca. De remarcat că componența primelor șase orchestre a fost constituită din muzicieni elevi!

Nu au lipsit de la marele act de cultură conducătorii raionului și orașului Soroca în frunte cu președintele Victor Său și adjuncții lui, Vlad Nicuță și Boris Ivasi, viceprimarul Feodosie Bordeian, profesori, medici, elevi, alți soroceni și oaspeți ai urbei îndrăgostiți de sublima „voce argintie” a fanfarei...

Două zile soroceni au fost alinați cu muzică bună, de calitate. Mai multe orchestre au evoluat la 22 iunie în cartierele Sorociei, oferind sub cerul liber spectacole deosebite orașenilor și oaspeților. La 23 iunie, potrivit conceptului de desfășurare a evenimentului respectiv a avut loc deschiderea oficială a festivalului, parada orchestrelor, concursul fanfarelor.

De dimineață orașul mișuna de oaspeții care purtau în spate o tobă, o trompetă, un saxofon sau alte instrumente aerofone – toți se grăbeau să agungă la cele două destinații de unde avea să înceapă parada orchestrelor. Astfel, la ora 11.00, pornind de la stadionul orașenesc – o parte din participanții festivalului și de la intersecția străzilor Ștefan cel Mare și Decebal – altă parte dintre participanți au defilat în pas cadențat spre centrul orașului. Formațiile interpretau diverse creații muzicale, încântând oamenii care îi priveau cu mare curiozitate, cu drag și mândrie. Ajunse în centrul urbei, fanfarele au dat start oficial sărbătorii.

Iată care au fost rezultatele concursului fanfarelor:

Fanfara de copii:

Diplomă de participare fanfarelor: din or. Orhei; din or. Cimișlia; din or. Glodeni; de la Liceul „N.Iorga”, Chișinău.

Mențiuni fanfarelor: din s. Zăicani, Râșcani și din s. Hârbovăț, Anenii Noi.

Premiul III – fanfara din s. Vadul lui Isac, Cahul și fanfara din s. Colicăuți, Briceni;

Premiul II – fanfara din s. Holercani, Dubăsari;

Premiul I – fanfara din s. Zaim, Căușeni.

Fanfara de maturi:

Mențiuni: fanfara din s. Măgdăcești, r. Criuleni și fanfara din s. Slobozia Mare, Cahul.

Premiul III – fanfara din Sângerei și fanfara din Rezina;

Premiul II – fanfara din Șoldănești;

Premiul I – Fanfara din or. Comrat.

Trofeul (Premiul mare) al Festivalului-concurs național „Fanfara Argintie”, ed. a XIII-a a fost oferit fanfarei din or. Soroca, dirijor dl Mihai Boldescu.

Plauzibil a fost și faptul că decernarea premiilor a avut loc pe scena nou construită a estradei de vară din parcul „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, unde fanfara Palatului de Cultură din Soroca a oferit un recital de excepție tuturor celor care au înfruntat canicula din cele două zile de festival.

Gârbovenii au sărbătorit ZIUA FÂNTÂNILOR

Înainte de mit, vis sau reverie – fântâna – semn al vieții rostuite, așezată pe temeiuri gospodărești completează tabloul de ansamblu al unei localități.

Reținută și introvertită îți face semn de departe, te atrage, te îndeamnă să te servești de ea.

Gârbovenii, spre exemplu, consideră că fiecare fântână are fire, temperament, caracter și obiceiuri proprii, care le diferențiază. Nu sunt vorbe spuse de dragul auzitului și nici afirmații nejustificate. Adevărul acestei teorii, gârbovenii l-au demonstrat cu lux și amănunt duminică, 30 iunie, sărbătorind cu mult chiot și veselie „Ziua fântânilor”.

Trei „limuzine” tipic caracteristice țaranului gospodar – „decapotabile” și cu câte un cal putere au pornit din centrul satului pentru a răspândi spiritul sărbătorii prin toată localitatea și bineînțeles, pentru a aduce elogiul cuvenit atât fântânilor vetrei cât și stăpânilor acestora.

Astfel, primul popas al alaiului din căruțe a fost în ograda familiei lui Anatol și a Valentinei Frumusachi. Deschiși și foarte binevoitori, stăpânii de casă ne-au spus că apa fântânii lor este tămăduitoare: „Apa de la acest izvor este de leac pe timp de arșiță, îți dă forțe când ești inconjurat de greutateți, îți dă tărie atunci când ești umilit de dor și tot ea îți dă speranța continuității neamului...” a specificat dl. Anatol.

Oaspeții, în frunte cu șefa Secției Cultură dna Ludmila Belonoșca și primarul de Gârbova dl Alexandru Frumusachi n-au intrat în ograda gospodarilor cu „mâna goală” oferindu-le câte un cadou simbolic.

Vinul ghiurghiuliu de pe masa de lângă fântână i-a prins pe toți, oaspeți și gazde, într-o horă de excepție.

Drumul din Gârbova, alinat de cântecele lăutarilor a adus alaiul zilei la fântâna din ograda Veronicăi și a lui Ion Plămădeală. Impresionantă prin „prospețimea tinereței”, fântâna de aici mai purta miros de nou. Cuvintele de laudă n-au întârziat să răsunе în adresa gazdei, care, destul de emoționată, dar și încântată a menționat: „ Se spune că fiecare om în viața sa trebuie să sădească un pom, să construiască o casă și să sape o fântână. Cred că am îndeplinit această listă, demonstrând copiilor noștri un exemplu bun...”.

Plăcintele dnei Veronica n-au putut rămâne neobservate, cucerind pofta celor din curte.

Cadourile și-au găsit și ele locurile potrivite: caldaria - lângă fântână, iar ulciorul – în mijlocul mesei.

Daruri similare au primit și gospodarii Mărița și Victor Scurtu, fântâna cărora a fost încă un punct din itinerarul zilei. Fântâna acestor gospodari este un adevărat exemplu de „cumsecădenie înțeleaptă” ce se „înălță” la o răspântie de cale. Mai mult ca atât, apa de aici este un adevărat balsam liniștitor, mai ales când este servită sub acompanimentul melodiilor fredonate la nai de către patronul ei, dl Scurtu.

Și aici, oaspeții au avut posibilitatea de a testa abilitățile de gospodină ale stăpânii și cele de „expert în vie” ale stăpânului.

Și precum fac adevărații creștini, orice sărbătoare își are locul pentru cele sfinte. Astfel, scenariul zilei a continuat cu slujba de sfințire a fântânii din centrul satului susținută de părintele Alexandru Bologna.

După cum ne-a informat conducătorul artistic al Ca-

sei de cultură Gârbova, Svetlana Bairac, sfințirea acestei fântâni nu este întâmplătoare: „Am ales acest izvor pentru că este unul dintre cele mai vechi din localitate, fântâna fiind „ridicată” după tehnologiile strămoșești, din piatră. Apa de aici este mult mai rece și cristalină decât în celelalte din împrejurime. Astfel, îi mulțumim Domnului pentru acest izvor.”

„Purificată” bisericește, fântâna din centrul localității și-a petrecut consătenii în incinta Căminului de cultură, unde timp de câteva ore, gârbovenii au avut posibilitatea de a se odihni, fiind spectatorii unui concert de zile mari. Aceștia și-au delectat privirile cu evoluarea interpretelor Mariana Edu-Popescu, Doina Laiu, colectivului de dans „Inspirație” (cond.artis. A.Pavlova), ansamblului de dans a Școlii de arte (filiala Bârnova, cond. art. Victoria Sprânceană), dansatorilor din „Opincuța” Gârbova, formației folclorice „Sălcioara” din Sauca și a solistei Liuba Zadnipro, precum și a elevului Școlii de arte, Alexandru Cebotari.

Primarul de Gârbova, Alexandru Frumusachi s-a arătat mulțumit de reușita sărbătorii, menționând că: „Am demonstrat iarăși faptul că suntem un sat de oameni harnici, ademeniți nu doar de „glasul pământului”, dar și de șoapta apelor, de bucuria ospitalității și gustul sărbătorii.

Mă mândresc cu consătenii mei și cu reușitele lor.”

La rândul său, șefa Secției Cultură L. Belonoșca a ținut să mulțumească gârbovenilor pentru receptivitate și implicare, menționând: „Apa a reprezentat o muză pentru oceanograful Jaques-Yves Cousteau, cel mai cunoscut explorațor al lumii acvatice și subacvatice. Ea a reprezentat subiect filosofic pentru David Thoreau, care scria că apa este singura băutură pentru omul înțelept. Noi o să fim mult mai simpliști și o să zicem că apa este viață, apa este muncă, apa este grijă, iar fântânile sunt popasurile drumetilor noastre. Uneori ești atras de tăcerea ei răcoroasă la vremea verii, alteori ești ademenit de adâncimea și misterul ei. Fântânile, într-un fel anume, reprezintă cartea de vizită a poporului nostru. Iar tradiția aceasta de săpare a lor trebuie susținută și promovată...”

Tot aici, toți cei implicați în organizarea și desfășurarea sărbătorii s-au bucurat de cuvinte de laudă, mențiuni, diplome și cadouri de preț.

Astfel, uneori mai trecută cu vederea de către unii, alteori ridicată în slăvi, tradiția de săpare și amenajare a fântânilor a fost întotdeauna una sfântă și perpetuă la moldoveni.

Flori pentru Ștefan cel Mare

În cartea „Lipnic - file din istoria satului”, Vsevolod Cernei scria: „...în această lume împrăștiată, grăbită, mereu ocupată, nervoasă, stresată, mereu întârziind pe undeva, este practic imposibil să-i aduni pe lipnicenii de pretutindeni la o masă, la o vorbă, la un schimb de priviri față-n față...”

Totuși, evenimentul din 2 iulie îi adună, cel puțin pe cei din sat, la monumentul „Clopotul memoriei” din

centrul localității, unde depun flori și cinstesc memoria renumitului voievod Ștefan cel Mare, urmași ai căror sunt.

Tradițional și în acest an, depunerile de flori au fost însoțite de poezii și cântece închinare domnitorului, recitate și interpretate de către elevii LT „Ștefan cel Mare”.

Primarul de Lipnic, Valentina Lupulciuc a menționat că ziua de comemorare a voievodului nu este doar

o datorie patriotică, dar și un gest de onoare pentru trecutul nostru: „Lipnicul trăiește din amintiri și legende. Oamenii de aici au înrădăcinată ideea de neam, glorie și demnitate. Ștefan cel Mare nu este doar un domnitor cu care ne mândrim, el este generatorul de omenie care stă la baza punctului de început al neamului de lipniceni...”

Tot în acest context, vicepreședintele raionului, Andrei Țopa a ținut să sublinieze: „Ștefan cel Mare este model nu doar de bărbăție, dar și de dreptate, înțelepciune și curaj. Este o onoare de a-i păstra vie memoria și de a apleca capul în fața numelui său.”

Figura domnitorului „s-a proiectat” lângă monument prin intermediul actorului Valentin Coroma, mulțumind oaspeților pentru prezență și omagii, reamintind porunca sa: „Să stați strajă la hotare, să păziți acest pământ...”

În acest an s-au împlinit 509 ani de la trecerea în eternitate a marelui domnitor Ștefan cel Mare și Sfânt.

SOLUȚII pentru probleme actuale

Recent, în incinta BPR Drochia a avut loc masa rotundă cu genericul „**Soluții actuale pentru probleme actuale**”.

Au participat mai multe grupe de elevi de la Școala profesională din or. Drochia, îndrumați de profesoara Svetlana Vlas. Bibliotecarii de la BPR Drochia au organizat o vitrină de carte și au prezentat o revistă bibliografică cu același generic. Moderator a fost psihologul Vladimir Rotaru de la Centrul de Sănătate din or. Drochia având ca suport broșura intitulată „**Privind cu doi ochi**” – carte despre patru relații actuale pentru tineretul nostru: Bărbat – femeie; Părinți – copii; Profesori – elevi; Șefii – angajații.

Ideile din această broșură rareori sunt acceptate unilateral, adică părinții acceptă ceea ce le convine lor și copiii la fel, continuând negarea necesităților și dorințelor reciproce. Mai des, oamenii din diferite tabere vor să se înțeleagă și să semneze pacea, la ce le ajută această lucrare?

Iată unele răspunsuri:

- Mulți au spus că li-ar fi prins bine această broșură cu vri-un an, doi în urmă;
- Mulți vor s-o propage și s-o răspândească gratuit, xerocopiind-o sau în format electronic;
- Soluțiile propuse în lucrare ajută la prevenirea și rezolvarea unor probleme, dacă deja au apărut;
- Mulți aplică ideile din această broșură și în viața lor a venit o armonie cu sine și lumea exterioară.

Dl V. Rotaru a menționat că „această cărțuție a apărut în lume prin mine, iar eu am fost susținut de Dumnezeu, prin părinții mei, prin surori, soție și copii, experiența de la serviciu”.

Această carte schimbă lumea chiar azi.

Participanții masei rotunde au luat o lecție veritabilă de mare folos în viitor.

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

FEP Grafema Libris s.r.l.
Cod fiscal 1003600038636
Cont/decontare 22244011092
Cod plătitor TVA 0402143
BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru
cod bancar ENEGMD 22895

Notograf Prim s.r.l.
Cod fiscal 1009600037527
Cont/decontare 222490100004601
BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău
cod bancar FTMDMD2X735

mun. Chișinău,
str. București 68, etajul 3, of. 313.
tel/fax: (022) 202-555; 202-553.
mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

Literatură de specialitate și beletristică

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovceanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/ Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovceanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	120
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciacovski-Mereșanu	276 p.	20
8.	Alină dorule alină (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	100
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	30
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	30
11.	Cântece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	30

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	30
13.	Nouă azi ne-a răsărit (colinde de Crăciun)	146 p.	30
14.	Și îngerii ca omul plâng (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	20
15.	Gânduri țesute-n suflet (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	20
16.	Grigore Grigoriu (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	100
17.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
18.	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	20
19.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	40
20.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
21.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
22.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	30
23.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	20
24.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	10
25.	Cetatea de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	70
26.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	70

«MAGIA LITERELOR»

joc pentru copii (alfabet)

«MAGIA CIFRELOR»

joc pentru copii (cifre)

«POIENIȚA VERDE»

joc pentru copii (flora, fauna)

«Magia Literelor»,
«Magia Cifrelor»
și «Poienița verde»
sunt jocuri propuse
copiilor cu vârsta între
4-10 ani.

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	14
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerului Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	14
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	14
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice profesori și corepetitori	14
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Reistrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	7
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	10
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor—verbale colocvii, concerte academice, expoziții, examene	10
12.	Registrul proceselor—verbale ale consiliilor profesoriale	10
13.	Registrul proceselor—verbale ale ședințelor secțiilor	10
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	10
15.	CertIFICATE (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog liniată	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog curată	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare de catalog de centru	carton 250 g. ștanțate	0.5
14.	Despărțitoare de catalog de dreapta	carton 250 g. ștanțate	0.5
15.	Despărțitoare de catalog de stânga	carton 250 g. ștanțate	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

Editura „Notograf Prim“ s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

Adresa: or. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314

Tel.: (+373 22) 22-37-86, 20-25-53

Tel./Fax: (+373 22) 20-25-55

E-mail: notografprim@gmail.com
grafemalibris@gmail.com

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 8 (26)

Nr. d/o	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Inst. de cultură	Responsabil de ediție (zonal)
1	Ialoveni	70	61	(0268) 26 004
2	Orhei	68	127	Gheorghe Guriuc (0235) 22 648 Lidia Sitaru (0235) 23 684
3	Hâncești	41	118	Ion Tulbu (0269) 23 070
4	Fălești	39	122	Grigorie Budu (0259) 22 648
5	Edineț	35	92	Rodica Popa (0246) 22 648
6	Criuleni	39	61	Valentina Bobeico (0248) 22 323 Maria Rapcia
7	Ungheni	34	126	Eugenia Baroncia (0236) 22 648
8	Strășeni	30	71	Vera Schirliu (0237) 22 244
9	Anenii Noi	27	72	Vasile Moroșanu (0265) 24 349
10	Călărași	26	90	Sergiu Cojocar (0244) 20 840
11	Bălți	27	23	Vera Caraulan (0231) 25 083
12	Șoldănești	28	64	Grigore Zănoagă (0272) 24 310
13	Glodeni	23	69	Vecislav Barat (0249) 22 648
14	Briceni	22	68	Ilie Zagorciuc (0247) 22 648
15	Soroca	20	125	Grigore Bucătaru (0230) 23 124
16	Nisporeni	21	68	Aurelia Andronache (0264) 23 711
17	Râșcani	20	99	Emilia Garbus (0256) 22 648
18	Ștefan-Vodă	19	67	Valentina Uță (0242) 22 648
19	Cimișlia	19	74	(0241) 22 648
20	Rezina	17	73	Angela Racu (0254) 24 412
21	Căușeni	20	84	Fiodor Garaba (0243) 22 486
22	Dubăsari	14	34	Valentina Semionov (0248) 44 753
23	Telenești	14	97	Pavel Casian (0258) 22 648
24	Drochia	12	81	Petru Ababii (0252) 22 648
25	Cantemir	13	92	Nicolae Efticov (0273) 22 648
26	Florești	10	119	
27	Leova	11	70	Mihai Suruc (0263) 24 175
28	Donușeni	10	48	Liuba Dănuță (0251) 24 272
29	Ocnîța	9	68	Ludmila Belonoșca (0271) 21 429
30	Chișinău	7	68	
31	Sângerei	6	99	Valeriu Rusu (0262) 21 898
32	Cahul	4	103	(0299) 22 255
33	Basarabasca	2	25	(0297) 21 043
34	UTAG (Ceadăr-Lunga)	1	81	
35	Taraclia	0	52	

Total tiraj: 755 ex.

DIPLOME

INVITAȚII

AFIȘE

BUCLETE

ECUSOANE

CĂRȚI DE VIZITĂ

de la 5 lei per exemplar + design

de la 3 lei per exemplar + design

de la 1 leu per exemplar + design

de la 8 lei per exemplar + design

de la 1 leu per exemplar + design

de la 1 leu per exemplar + design

Ansablul *TENCITI*, Galliate, Italia

Ansablul *KRASNAIA GORKA*, Breance, Rusia

Ansablul *SKLAVA* Turbarcas, LITUANIA

Ansablul *TORBALI METROPOLIS*, Turcia

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE FOLCLOR „MEȘTERULI MANOLE”,

24-29 august, 2013, Criuleni

Ansambblul *URCA*, Cluj-Napoca, România

Ansambblul *CREAJANI*, Crâjopol, Ucraina

Ansambblul *POLESKIE ZORI*, Gomel, Belarus